

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ
КАФЕДРА АРХІТЕКТУРИ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до магістерської роботи
рівня вищої освіти «Магістр»

на тему: *Сучасна архітектура готельно-ресторанних комплексів туристичних
об'єктів Карпат.*

Виконав:
студент V курсу, групи Арх - 61
спеціальності
191 «Архітектура та містобудування»

Бесага Ірина Василівна
(прізвище та ініціали)

Керівник *Степанюк Андрій Володимирович*
(прізвище та ініціали)

Консультанти з розділів:

Науково-дослідний _____ *Степанюк А.В.*
(підпис) (прізвище та ініціали)

Охорона навколишнього
середовища _____ *Панас Н.Є.*
(підпис) (прізвище та ініціали)

Дубляни - 2024 рік

**ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

Факультет будівництва та архітектури
Кафедра архітектури
Рівень вищої освіти «Магістр»
Спеціальність 191 «Архітектура та містобудування»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри _____
„24” лютого 2023 року

ЗАВДАННЯ
на магістерську роботу

студенту *Бесази Ірині Василівні*
(прізвище, ім'я, по-батькові)

1. Тема роботи *Сучасна архітектура готельно-ресторанних комплексів туристичних об'єктів Карпат.*

керівник роботи *Степанюк Андрій Володимирович, к.арх., доцент*
(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом університету від „17” лютого 2023 року № 32 / к-с

2. Строк подання студентом роботи: *22 січня 2024 року*

3. Вихідні дані до роботи:

містобудівні схеми регіонів Карпат, об'єднаних територіальних громад, ілюстративні матеріали наукової літератури та інтернет-ресурсів, авторські фото архітектурних об'єктів, замальовки, обмірні креслення

4. Зміст пояснювальної записки:

Реферат

Зміст

Вступ (актуальність, мета, завдання, об'єкт, предмет, методика дослідження).

1. Стан проблеми, огляд літератури;

2. Комплексне дослідження сучасної архітектури готельно-ресторанних комплексів туристичних об'єктів Карпат.

2.1. Зарубіжний досвід формування сучасної архітектури готельно-ресторанних комплексів.

2.2. Вітчизняний досвід формування сучасної архітектури готельно-ресторанних комплексів.

3. Проектні пропозиції.

4. Охорона навколишнього середовища.

Висновки та пропозиції

5. Перелік графічного матеріалу:

архітектурно-ілюстративні матеріали з дослідження задекларованої проблеми вітчизняного та зарубіжного досвіду, проектні пропозиції готельно-ресторанного комплексу Карпат.

6. Консультанти розділів проекту

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	<i>Степанюк А.В., доцент</i>		
2	<i>Степанюк А.В., доцент</i>		
3	<i>Степанюк А.В., доцент</i>		
4	<i>Панас Н.Є., доцент</i>		

7. Дата видачі завдання *24 лютого 2023 року*

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту	Строк виконання етапів проекту	Виконання
1	<i>Збір та опрацювання матеріалів для виконання магістерської роботи</i>	28.03.23	
2	<i>Підготовка та написання розділу з комплексного дослідження задекларованої проблеми</i>	12.06.23	
3	<i>Виконання ілюстративних та архітектурно-планувальних креслень</i>	24.08.23	
4	<i>Виконання проектних пропозицій</i>	18.10.22	
5	<i>Виконання розділу з охорони навколишнього середовища</i>	20.11.23	
6	<i>Оформлення ілюстративного матеріалу та пояснювальної записки</i>	22.01.24	

Студент _____
(підпис)

Бесага І.В.
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(підпис)

Степанюк А.В.
(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Магістерська робота на присвоєння освітнього ступеня «Магістр» – 78 сторінок текстової частини, ілюстративний матеріал на планшетах розмірами 10 м2, 70 джерел літератури, 30 рисунків.

«Сучасна архітектура готельно-ресторанних комплексів туристичних об'єктів Карпат» Бесага І.В. – Магістерська робота. Кафедра архітектури. – Дубляни, Львівський національний університет природокористування, 2024 р.

Проаналізовано еволюцію готельно-ресторанних комплексів як у світі, так і в Україні, висвітлено їхні особливості в сучасному планувальному та об'ємно-просторовому вирішенні. Проведено докладний огляд вітчизняного та зарубіжного досвіду, визначено позитивні та негативні аспекти, що впливають на архітектурно-планувальні рішення готельно-ресторанних комплексів туристичних об'єктів і їхній вплив на архітектуру населених пунктів та інфраструктури.

Детально розглянуто особливості формування архітектурних об'єктів готельно-ресторанних комплексів у туристичних об'єктах Карпатського регіону та Альпійського регіону. Запропоновано архітектурно-просторове рішення для готельно-ресторанного комплексу туристичного об'єкту в с. Шаян Хустського району Закарпатської області.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ I СТАН ПРОБЛЕМИ, ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ.....	10
РОЗДІЛ II КОМПЛЕКСНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННИХ КОМПЛЕКСІВ ТУРИСТИЧНИХ ОБ'ЄКТІВ.....	15
2.1. Історія виникнення готельно-ресторанних комплексів.....	15
2.2. Досвід проектування готельно-ресторанних комплексів в альпійських країнах.....	21
2.2.1. Досвід проектування готельно-ресторанних комплексів в Австрії....	22
2.2.2. Досвід проектування готельно-ресторанних комплексів в Швейцарії.....	24
2.2.3. Досвід проектування готельно-ресторанних комплексів в Італії.....	27
2.2.4. Досвід проектування готельно-ресторанних комплексів в Франції...30	
2.2.5. Досвід проектування готельно-ресторанних комплексів в Словенії..31	
2.3. Об'ємно-просторове вирішення готельно-ресторанних комплексів туристичних об'єктів Карпатського регіону.....	33
2.3.1. Досвід готельно-ресторанних комплексів в Республіці Польща...35	
2.3.2. Досвід готельно-ресторанних комплексів в Словаччині.....36	
2.3.3. Досвід готельно-ресторанних комплексів в Румунії.....39	
2.3.4. Досвід проектування готельно-ресторанних комплексів в Чехії...41	
2.3.5. Досвід проектування готельно-ресторанних комплексів в Україні.....43	
РОЗДІЛ III ПРОЕКТНІ ПРОПОЗИЦІЇ.....	48
3.1. Архітектурно-планувальні вирішення готельно-ресторанного комплексу туристичного об'єкту у с. Шаян Хустського району Закарпатської області...49	
3.2. Архітектурно-просторові та конструктивні вирішення готельно-ресторанного комплексу туристичного об'єкту у с. Шаян Хустського району Закарпатської області.....	57
РОЗДІЛ IV ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА.....	61

4.1. Особливості природоохоронних заходів при будівництві готельно-ресторанних комплексів туристичних об'єктів Карпат.....	61
4.2. Пропозиції з охорони навколишнього середовища під час спорудження та експлуатації готельно-ресторанного комплексу туристичного об'єкту у с. Шаян Хустського району Закарпатської області.....	65
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	72

ВСТУП

Карпатський регіон визначається як один з перспективних для розвитку індустрії відпочинку в Україні. Його вражаючий ресурсний потенціал, що включає унікальну екосистему на площі 37 тис. км², багату історію та добре збережені об'єкти матеріальної і духовної культури, отримав високу оцінку як вітчизняними, так і міжнародними дослідниками. У минулому, регіональний рекреаційний потенціал активно використовувався для відпочинку різних верств населення, і сформувалася мережа рекреаційних об'єктів з готельно-ресторанними комплексами в них.

Проте, під час радянського періоду державна монополія на курортно-рекреаційні ресурси та соціально-економічні відносини не сприяли повноцінному розвитку галузі відпочинку. Після отримання незалежності України та переходу до ринкової економіки з активізацією різних форм власності та систем господарювання, відбулося відновлення освоєння рекреаційного потенціалу та будівництво нових об'єктів. Розвиток рекреаційної галузі став провідним напрямом соціально-економічної діяльності регіону.

Не зважаючи на активне будівництво потужних комплексів протягом останніх десятиліть, в окремих районах Карпатського регіону інфраструктура залишається малорозвиненою, що призводить до загострення екологічних і соціально-економічних проблем. Також втрачається естетика ландшафтів та унікальність деяких регіональних аспектів.

Карпатський регіон вражає своєю неповторністю та унікальністю, наявністю великої кількості архітектурних, історичних та культурних пам'яток, а також володіє сприятливим природно-кліматичним потенціалом. Тут розвинена система рекреаційних закладів та захопливих туристичних маршрутів, які створюють основу для формування конкурентоспроможної рекреаційної галузі.

Об'єкти сучасної рекреації у Карпатах включають архітектурні та інфраструктурні споруди, їхня основна мета – надання рекреаційних послуг. Ці

об'єкти відзначаються новаторськими підходами до архітектурно-планувальних, конструктивних та інженерних рішень, а також функціональних та композиційних схем, враховуючи економічні, соціальні, екологічні та технологічні аспекти.

Відповідність сучасним вимогам для рекреаційних об'єктів визначається за урахуванням часових, технологічних, екологічних, соціальних та економічних критеріїв, що підкреслює їхню комплексність і актуальність.

Актуальність дослідження виявляється в обґрунтуванні високого потенціалу розвитку туристичної галузі та відпочинкової індустрії в Карпатському регіоні України. Його перспективи базуються на природних лікувальних ресурсах, мальовничих ландшафтах, унікальній екосистемі, автентичних традиціях і звичаях, а також різноманітні об'єктів матеріальної і духовної культури. Цей потенціал, поєднаний із розвиненою транспортною інфраструктурою, привертає відпочиваючих як з різних регіонів України, так і із зарубіжних країн.

Історично рекреаційний потенціал Карпат використовувався для відпочинку різних соціальних груп, що призвело до формування мережі рекреаційних закладів та установ у регіоні. Після набуття незалежності України спостерігається активізація освоєння рекреаційного потенціалу та будівництво нових об'єктів для відпочинку та туризму, враховуючи різні форми власності та системи господарювання.

Туризм і рекреація стали пріоритетними напрямками соціально-економічного розвитку Карпат. Активна розбудова архітектурно-планувального вирішення рекреаційних комплексів, реконструкція і модернізація існуючих об'єктів, з дотриманням екологічної рівноваги природного та містобудівного середовища, підкреслює необхідність оновлення ландшафтно-містобудівних рішень та змін підходів до архітектурної організації рекреаційних об'єктів у регіоні.

Тема дослідження визначена необхідністю удосконалення архітектурно-планувальних рішень для ефективної організації об'єктів сучасної рекреації та

розвитку ландшафтно-просторового аспекту рекреаційного простору Карпатського регіону.

Об'єктом дослідження є сучасні об'єкти готельно-ресторанних комплексів туристичних об'єктів Карпат.

Предметом є архітектурно-планувальна організація цих об'єктів.

Мета дослідження полягає в виявленні особливостей архітектурно-планувальної організації готельно-ресторанних комплексів туристичних об'єктів Карпат та наданні рекомендацій для поліпшення їх архітектурних рішень. З метою досягнення цієї мети передбачається вирішення таких завдань:

Визначення рівня вивченості готельно-ресторанних комплексів туристичних об'єктів Карпат як об'єкту дослідження.

Узагальнення світового досвіду використання готельно-ресторанних комплексів туристичних об'єктів Карпат у рекреаційній діяльності.

Аналіз сучасного стану функціонування готельно-ресторанних комплексів туристичних об'єктів Карпат.

Систематизація об'єктів сучасних готельно-ресторанних комплексів туристичних об'єктів Карпат та визначення особливостей їх архітектурно-планувальних рішень.

Формулювання архітектурно-планувальних прийомів просторової композиції об'єктів готельно-ресторанних комплексів туристичних об'єктів Карпат.

Визначення основних типів функціонально-планувальної організації готельно-ресторанних комплексів туристичних об'єктів Карпат.

Розробка рекомендацій щодо вибору архітектурно-планувальних рішень готельно-ресторанних комплексів туристичних об'єктів Карпат.

Методологічною основою дослідження є основні положення загальнотеоретичних наукових праць з архітектури, містобудування, економічної географії, рекреації та туризму. Для досягнення поставлених завдань використовувалися різноманітні методи пізнання, такі як історичний, картографічний, аналітичний, систематизації наукових джерел та інші.

РОЗДІЛ I

СТАН ПРОБЛЕМИ, ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

У 16 столітті французькі соціологи представили ряд досліджень, що спрямовані на узагальнення процесу відпочинку. Ці праці намагалися систематизувати та структурувати поняття відпочинку та перебування в природному середовищі, проте вони більше мали характер огляду та опису авторських спостережень.

Згідно з дослідженнями Ткаченко Т. І., системне вивчення поняття «рекреація» розпочалося у середині ХХ століття. Мироненко Н. С., Твердохлебов І. Т., Стаускас В. П. розглядали рекреацію як сукупність явищ та стосунків, пов'язаних із використанням вільного часу для оздоровчої, пізнавальної, спортивної і культурно-дозвіллевої діяльності людей на спеціалізованих територіях.

У початку 1960-х років почалося використання терміну «рекреація» у сфері архітектури. Вчений В. В. Шулик вказує, що саме В. П. Стаускас був першим, хто широко використовував термін «рекреаційна архітектура» і розробив класифікацію рекреаційних об'єктів. За визначенням Стаускаса, «рекреація» – це діяльність, спрямована на відновлення фізичних і психологічних сил людини, розвиток особистості, не пов'язана з виконанням трудових обов'язків і задоволенням обов'язкових побутових потреб.

Засновуючись на системному підході, В. В. Шулик запропонував структурно-функціональну модель рекреаційної системи, яка включає рекреаційне споживання, рекреаційне обслуговування, рекреаційне виробництво та рекреаційні комунікації. Ця модель, формалізована у вигляді математичної матриці, може розглядатися як математична. Дослідження компонентів цієї моделі дозволило уточнити поняття «рекреаційна система» та підтвердити необхідність її формування як системно обумовленої сфери господарського комплексу – рекреаційної індустрії в межах регіону.

Термін «рекреація» часто визначається як «оздоровлення», «туризм» чи навіть «відпочинок». Однак за висловлюванням В.В. Смаля, «рекреація» включає практично всі види діяльності людини поза місцем її постійного проживання, в той час як «туризм» є процесом, який включає споживання відповідних послуг та використання ресурсного потенціалу території. Рекреація, за таким трактуванням, є системою заходів, пов'язаних з використанням вільного часу для оздоровчої, культурно-ознайомчої і спортивної діяльності на спеціалізованих територіях поза постійним місцем проживання. Це поняття також відображено в похідних термінах, таких як «рекреаційна зона», «рекреаційна територія», «місце короткочасного відпочинку» і т.д. Розвиток туризму визнається основним напрямом соціально-економічної діяльності регіону. Незважаючи на активне будівництво потужних комплексів протягом останніх десятиліть в Карпатському регіоні, окремі його райони продовжують стикається з недостатньою розвинутою інфраструктурою, що призводить до загострення екологічних та соціально-економічних проблем. Також втрачаються естетичні якості та унікальність ландшафтів.

На початку 1960-х років почало вживатися поняття «рекреація» в архітектурі, і вчений Стаускас В. П. вперше використовував термін «рекреаційна архітектура», розробивши класифікацію рекреаційних утворень. Визначення Стаускаса полягало у тому, що рекреація – це діяльність, спрямована на відновлення фізичних та психологічних сил людини, не пов'язана з трудовими обов'язками і задоволенням обов'язкових побутових потреб. За структурно-функціональною моделлю рекреаційної системи, запропонованою Шуликом В. В., рекреаційна система включає такі невзаємозамінні компоненти, як рекреаційне споживання, рекреаційне обслуговування, рекреаційне виробництво та рекреаційні комунікації.

Термін «рекреація» вже введений у правове поле, зокрема в законодавство України. В Законі «Про туризм» поняття «рекреаційна зона», яка входить до складу заповідних територій, розділяється на зони регульованої та стаціонарної рекреації. Згідно з Земельним Кодексом України, визначено

«території рекреаційного призначення», що об'єднує не лише об'єкти рекреації, але й території, на яких вони розташовані.

Об'єкти рекреації входять до сфери регулювання діючих нормативних документів, зокрема в ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій» та «Містобудування. Довідник проектувальника» (за редакцією Т. Ф. Панченко), де розглянуті містобудівні аспекти рекреаційної діяльності та її територіальної організації.

У «Туристично-термінологічному словнику» термін «рекреаційно-туристичні ресурси» розглядаються як природні, історичні, соціально-культурні та інші об'єкти, що задовольняють оздоровчі та духовні потреби рекреантів. Рекреація є доступною для ознайомлення та використання, якщо немає законодавчо накладених обмежень.

Рекреаційні ресурси визначаються як природні та антропогенні геосистеми, тіла та явища природи, артефакти, що можуть бути використані для організації відпочинку та оздоровлення людей. Термін «рекреаційний потенціал» визначає сукупність природних, соціально-економічних і культурно-історичних передумов розвитку території та організації рекреаційно-туристичної діяльності. В роботах Масляка П. О. та Горбала У. рекреаційний потенціал розглядається як сукупність наявних та перспективних ресурсів регіону для розвитку рекреаційно-туристичної діяльності.

Це дослідження вказує на необхідність формування рекреаційної системи у межах регіону як системно обумовленої сфери господарського комплексу - рекреаційної індустрії. Останні наукові дослідження та публікації свідчать про активну участь ряду вчених у вирішенні питань, пов'язаних з організацією рекреаційної діяльності та вивченням потенціалу Українських Карпат. Між науковцями, що досліджували ці питання, визначаються такі вчені як Гудима М. Г., Крачило М. П., Мазур Ф. Ф., Павлов В. І., Попович С. І., Приходько М. М., Федоренко Н. В..

Становлення архітектури туристичних притулків у період від їхнього виникнення до наших днів стало предметом дослідження Я.З. Карашецького та

Ю. А. Рочняка. Процес еволюції гірськолижних комплексів в українських Карпатах був ретельно розглянутий у працях Г. М. Шульги та Я. О. Онуфріва. Важливий внесок у вивчення дерев'яної рекреаційної архітектури того часу зробив івано-франківський архітектор З. Б. Соколовський. У своїй книзі «Архітектори радянського Івано-Франківська», спрямованій в основному на біографічний опис та аналіз творчості місцевих зодчих, він надає коротку характеристику архітектури рекреаційних об'єктів того періоду.

Зазначено, що книга містить фотографії збудованих будівель та ескізи проектів нереалізованих споруд з різноманітним функціональним призначенням.

Архітектурну організацію рекреаційних об'єктів регіону вивчали Божук Т. І., Дутчак С. В., Кащенко Т. О., Проскураков В. І., Слепцов О. С., Тарас Я. М. Роботи цих науковців зосереджені на аспектах архітектурної композиції та організації простору в рекреаційних зонах.

Дослідження архітектурної спадщини Карпат проводили Бевз М. В., Білінська О. Б., Держипільський Л. М., Кугутяк М. В., Лесик О. В., Михайлишин О. Л., Тимофієнко В. І. та інші. Їхні труди спрямовані на розкриття історичних та культурних аспектів архітектурної спадщини регіону.

У галузі теорії архітектури та організації рекреаційних просторів висвітлені праці таких науковців як Білоконь Ю. М., Вадимов В. М., Гутнов О. Е., Дьомін М. М., Пучков А. О., Тімохін В. О., Фомін І. О., Черкес Б. С., Шулик В. В. Їхні внески спрямовані на вдосконалення теоретичних засад архітектурного проектування та організації рекреаційних просторів.

Ландшафтно-містобудівні аспекти організації рекреаційної галузі Карпат вивчали Габрель М. М., Криворучко Ю. І., Панченко Т. Ф., Петришин Г. П., Посацький Б. С., Шульга Г. М. Їхні дослідження акцентовані на аналізі ландшафтів та вирішенні планувальних проблем у рекреаційному контексті Карпат.

Спадщину Галичини, а також питання традицій та ідентичності в архітектурі, а також вплив історико-культурних особливостей Карпатського регіону на рекреаційні аспекти, досліджують такі вчені, як Бевз М. В., Білінська О. Б., Держипільський Л. М., Кугутяк М. В., Черкес Б. С., Юрчишин Г. М., Тимофієнко В. І., Петришин Г. П., Михайлишин О. Л., Ричков П. А., Проскураков В. І. та інші.

Аналіз історичних аспектів функціонування рекреаційної галузі та узагальнення архітектурно-планувальних рішень дерев'яних об'єктів відпочинку в Карпатському регіоні охоплює період від початку їх становлення в 1820-х роках до 1991 року. Визначено ключові стилістичні риси відпочинкових споруд та їх взаємозалежність від історичних періодів та соціально-економічної ситуації в регіоні.

Наприклад, у період австрійської та австро-угорської домінантним стилем став «швейцарський», під час польського владарювання регіональний стиль процвітав у формі регіоналізму в Карпатах. В радянський період спостерігається спроба продовжити традиції регіоналізму та його трансформацію у «гуцульський стиль».

Сумуючи історичні етапи розвитку рекреаційної архітектури в Карпатах, було сформульовано генезу стилістики, і визначено п'ять основних стилістичних напрямків, що панували від початку XIX століття до кінця XX століття: класицизм, історизм, модерн, функціоналізм, радянський регіоналізм. Крім того, досліджено еволюцію типології відпочинкових закладів, яка відзначилася значним розмаїттям, охоплюючи малі архітектурні форми, туристичні притулки, вілли, санаторії та лічниці протягом першої третини XX століття.

У другій половині XX століття в сфері рекреаційного будівництва переважали дві основні категорії споруд: туристичні бази та ресторани-колиби.

РОЗДІЛ II

КОМПЛЕКСНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОБ'ЄКТІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННИХ КОМПЛЕКСІВ ТУРИСТИЧНИХ ОБ'ЄКТІВ

2.1. Історія становлення готельно-ресторанної індустрії

Люди надають гостинність втомленим подорожнім з часів, коли наші предки заселяли Землю близько 100 000-200 000 років тому.

Кілька століть тому, у часи античності, курорти та бані часто надавали спальні умови і були популярними атракціями для тих, хто шукав відпочинок і розвагу.

У середньовіччі в основному монастирі та абатства забезпечували подорожніх розміщенням. Також у цей період все більше відкривалося гостинців і гостьових будинків на популярних торгових маршрутах, щоб надавати їжу та притулок подорожуючим купцям та їхнім коням [58].

Це були не готелі, які ми знаємо сьогодні. Готельні мережі, такі як «Ritz», з'явилися тільки сотні років потому і були виявленням росту процвітання розвиваючихся промислових країн. Готельна індустрія, яка завжди прагнула задовольнити потреби і вимоги змінюючогося суспільства, тим часом розвинулася в дуже складну галузь економіки. Сьогодні готельна індустрія включає в себе всі категорії закладів, від недорогих гостьових будинків до розкішних готелів п'ять зірок. Стратегії управління готелем мусили адаптуватися до цих змін, і можна сказати, що ці стратегії навіть увійшли в область науки. Попит на та вибір предметів, які можна вивчати, такі як управління готелем або гостинності, свідчать про зростаючу академізацію готельної індустрії [22].

Печери Ласко, які є частиною світової культурної спадщини ЮНЕСКО, вважаються першим притулком, де можна знайти підтвердження як художній культурній спадщині, так і розміщення людей іншого племені. Точне датування печер обговорюється, але вважається, що вони мають вік від 38 000 до 15 000 до н.е. [70].

Справи трошки конкретизуються в давній Помпеї, де знайдено переконливі докази існування «Лупанару», борделя, який датується 69 до н.е. Цей бордель вважається першим підтвердженим гостьовим закладом, який також брав плату за розміщення [67].

Перші справжні гостьові будинки можна прослідкувати до початку восьмого століття в Японії. «Нішіяма Онсен» та «Хосі Рьокан» – перші готелі в історії людства: через 47 поколінь останній заклад все ще належить оригінальній родині [50].

До того, як перший заклад назвав себе готелем, пройшло ще тисячоліття. «Grand Hotel» відкрив свої двері в Лондоні 25 січня 1774 року [69].

Сьогодні, всього за 250 років, по всьому світу існує безліч (за оцінками, понад 500 000) готелів та гастрономічних закладів.

За даними Книги рекордів Гіннеса, найбільший готель у світі із 7351 номером – це готель «First World» в Пахангу, Малайзія.

«Ritz-Carlton» в Гонконгу має відзнаку найвищого готелю у світі. Готель розташований на висоті від 102-го до 118-го поверху «Міжнародного торговельного центру» і знаходиться на висоті 484 метри.

За всю історію найбільш дорогим готелем, проданим усіх часів, є «Уолдорф Асторія» у Нью-Йорку на Мангеттені. Його продали китайській страховій групі «Anbang Insurance» за 1,95 мільярда доларів США в 2014 році.

Технологічний, економічний і соціальний розвиток у XIX та особливо у XX столітті призвів до значних змін в готельній індустрії. Подорожі більше не були доступними лише обраним верхнім класам. Винахід залізниць та автомобілів, а також соціальні пільги, такі як відпустки та скорочені робочі години, зробили можливим для звичайної людини насолоджуватися подорожами.

Друга половина XX століття призвела до великого економічного буму в промислових країнах, що сприяло збільшенню подорожей серед населення. Це було не лише завдяки новому нагромадженому багатству, яке сприяло більшому обсягу подорожей; планетарний розрив, урбанізація та демографічні

зміни також сприяли збільшенню бажання подорожувати та росту туристичної та готельної індустрії. Унаслідок збільшеного попиту в усьому світі відкрилося ще багато готелів, хостелів, мотелів та міжнародних готельних мереж, які обслуговували різні цільові групи та пропонували різні цінові категорії. Ще одним розвитком в галузі гостинності було класифікування різних типів готелів, до яких належать, наприклад, готелі зі спа та велнесом, спортивні готелі, семінарські готелі, курорти, казино-готелі та мотелі. Тільки в США між 1939 і 1960 роками було побудовано 35 000 мотелів.

Розширення міжнародних авіаперельотів дало подальший поштовх готельній та туристичній індустрії. Вартість авіаквитків знизилася з 1970-х років, і з появою так званих «дешевих авіакомпаній» подорожі по всьому світу стали доступнішими.

У порівнянні з іншими галузями індустрія подорожей швидко використала можливості зростання Інтернету та пропонує прості та доступні варіанти подорожей. Тепер клієнти можуть бронювати, порівнювати та оцінювати готелі, рейси та оренду автомобілів з комфортом своїх домів. Як можна побачити, історія та розвиток готельної галузі не були лінійними; вони зросли експоненційно.

Швидкі технологічні досягнення сильно вплинули на галузь у багатьох відношеннях. Було і продовжує бути важко для готелів втримати темп розвитку. Встановлені способи роботи залишалися тими ж століттями, потім десятиліттями і, нарешті, роками. Сьогодні зміни слід адаптувати майже щодня. Проте основний бізнес готельної галузі значно не змінився. Гості готелю у XXI столітті можуть мати різні бажання та потреби порівняно з гостями у XVIII столітті, але основні принципи готельної та гостинності залишаються незмінними.

Однак, оскільки обставини, що оточують галузь, змінилися, для успішного управління готелем зараз потрібні широкі знання у галузі управління готелем та гостинністю. Знання у сфері управління бізнесом, онлайн-маркетингу, відгуків та управління доходами та багато інших аспектів стало

невід'ємним для успішної діяльності закладу. З урахуванням стрімкого росту у цій галузі не дивно, що зокрема малі готелі знаходять складність у справлянні з великими вимогами цифрових аспектів галузі гостинності.

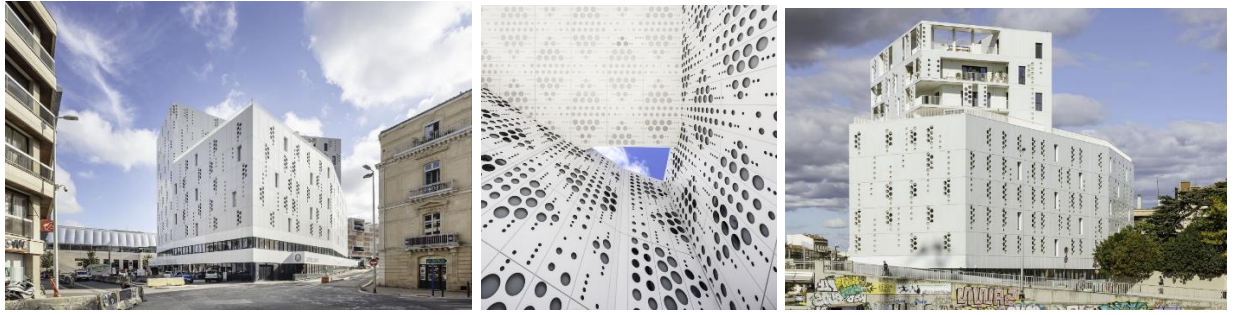
Цифровізація та академізація готельної галузі відкривають можливість виділитися серед конкурентів, використовуючи нові технології, додатково до застосування знань у галузі управління готелем. Дізнайтеся, як Instant Survey поліпшує враження гостей в готелі «The Mandala».

Ніхто не може бути експертом у всіх галузях, і дуже важливо розподіляти деякі обов'язки управління гостинністю на інші сильні та здатні плечі. Як завжди, велике значення має вибір правильних партнерів.

Готельна індустрія дійшла до моменту, коли онлайн-відгуки часто є вирішальним фактором при бронюванні помешкання. Професійне управління відгуками є важливим, якщо ви не хочете відставати від конкуренції з іншими готелями та онлайн-туристичними агентствами.

Архітектор Мануель Готран та її студія розробили цікавий проект для Монпельє: «Коштовний камінь», як означає окситанське слово «Belaròia». Розташований між центром міста та новими районами міської забудови, проект являє собою багатофункціональний комплекс з двома готелями, апартаментами, рестораном, SPA та паркувальними місцями.

Рис. 1. Візуалізації готельно-ресторанного комплексу «Belaroiia» у м. Монпельє, Франція. розташований між центром міста та новими міськими районами, навпроти залізничного вокзалу Монпельє-Сен-Рош

Будівля, спроектована архітектором Мануель Готран та її офісом, є багатофункціональним комплексом із двома 3- та 4-зірковими готелями, 12 апартаментами, рестораном, спа-центром, бізнес-центром і підземним паркінгом. Невеликий розмір нерухомості встановлює важливі межі для задоволення вимог клієнта. Архітектори блискуче вирішили це, попрацювавши над перекриттям об'ємів, призначених для різних функцій, і розділивши частину вертикальних шляхів циркуляції між функціями. Перша частина будівлі – це подіум, який повторює трикутну форму власності та об'єднує дві спільні функції, такі як бізнес-центр, підземний паркінг і ресторан, а також інші входи. З цього подіуму піднімаються дві будівлі, призначені для готелів Campanile і Golden Tulip Hotel. Фасади двох готелів повторюють північну та східну орієнтацію вулиць, що межують із ділянкою. Третя головна функція Belaroiia, житлова функція, виконується верхнім об'ємом, розташованим як міст між двома попередніми та розташованим відповідно до південно-західної орієнтації третьої сторони власності.

Об'ємна безперервність комплексу забезпечується системою однорідного облицювання, яка охоплює всі фасади та усуває розмежування головного та другорядного фасадів. Щоб зменшити теплопоглинання, було обрано білий колір, тоді як використання масивних або перфорованих панелей визначається місцевими умовами. Наприклад, вікна готельних номерів мають великі круглі

отвори, або щоб захистити тераси будинків і запропонувати мешканцям трохи приватності, панелі фасаду є рухомими, а не фіксованими.

Структура об'ємів створює увігнуту форму та оживляє особливий простір: кафе з терасою та видом на навколишній міський контекст. Це привілейоване місце зустрічі не тільки для всіх функцій комплексу, але й для міста. Архітектори створили справжній міський лаунж, який виходить на південне сонце, захищений від надмірної сонячної радіації влітку. Простір, який пропонує себе місту з привілейованої позиції свого подіуму, звідки відкривається вид на залізничний вокзал, відмінний елемент усього району.

Рис. 2. Готель «Wiesergut», м. Гінтерглемм, Австрія. Проект: Gogl Architekten, 2012р.; а) фото, 2024; б) план першого поверху; в) інтер'єр

Метою архітектурної концепції було оновити існуючу традиційну структуру пуристичною архітектурою. Тому головний архітектор дуже свідомо працювала з такими контрастними матеріалами, як місцеве дерево, натуральний камінь, граніт, скло та відкритий бетон. Вічний стиль ставить природу в центр. Поряд з плануванням комплексу будівель, також було введено в експлуатацію офіс і весь його внутрішній дизайн. Багато предметів меблів та окремих

предметів було розроблено індивідуально, що оптимізує свої функції з великою увагою до деталей і надає дизайну інтер'єру загальне гармонійне та елегантне враження.

Рис. 3. Готель «Am Holand» (реновація); Проєкт: Architekten, 2023(перспектива, генплан ділянки, інтер'єр холу, фасад з півночі, інтер'єр спальні, фасад з західної сторони, інтер'єр відпочинкової кімнати)

2.2. Досвід проєктування готельно-ресторанних комплексів в альпійських країнах

Туризм в Європейських Альпах має давні коріння, що можна узагальнити у західну та східну частини, які розділені уявною лінією від озера Комо до озера Констанц. Крім традиційного релігійного туризму, відвідувачі прибували сюди на полювання, альпінізм, відпочинок на термальних курортах чи просто насолоджуватися гірськими краєвидами з терас готелю Grand Hôtel з початку 19 століття. Відпочинок в Альпах був доступний лише для еліти і відбувався переважно в літні місяці.

Західні Альпи були популярним літнім напрямком серед іноземних туристів, особливо заможних англійців. Східні Альпи переважно приваблюють внутрішніх туристів або туристів із сусідніх держав. На початкових етапах розвитку туризму в Альпах туристи сконцентрувалися в кількох курортних містах, таких як Інтерлакен, Церматт, Шамоні, Кіцбюель, Меран та Мадонна-ді-Кампільо, де вони мали величезний економічний, соціальний та екологічний вплив. Початок зимового туризму в Альпах відбувся значно пізніше, на початку 20 століття. Як і літній туризм, зимовий туризм спочатку був сконцентрований лише в кількох курортних містах, таких як Давос або Санкт-Моріц. З появою масового зимового туризму в 1950-х роках, коли в Альпах відкрилися нові гірськолижні курорти, економічна вигода поширилася на більшу кількість регіонів і більшу частину місцевого населення, хоча цей розвиток був регіонально нерівномірним. У той же час різноманітність типів розміщення, доступних для туристів – готелі, апартаменти, кімнати для гостей, будинки для відпочинку – також зросла з сильними регіональними відмінностями.

2.2.1. Досвід проєктування готельно-ресторанних комплексів в Австрії вирізняється збереженням традиційного з відтінком сучасності. Села та міста виглядають доглянуто та охайно, що робить цю країну вершиною стилю в Альпах, особливо в порівнянні зі Швейцарією. Готелі часто вражають дерев'яними панелями в їдальнях і холах, виготовленими і доглянутими з особливою увагою. Тут зустрічаються сучасні нові ліфти із блискучою сталлю, доповнюючи традиційний вигляд. Ще однією важливою рисою гостинності в Австрії є зал для сніданку та вечері, де столи великі та круглі, призначені для спільного часу за одним столом. Це створює враження щедрості та тепла, щоб кожен, будь то самотній мандрівник або пара, відчували себе комфортно.

Як приклад, можна взяти новий 5-зірковий готель Falkensteiner Hotel Montafon розташований серед лісів і гірських схилів Монтафона, заповідної території в Австрії. Архітектурний проєкт Snøhetta з Норвегії доповнюється

дизайном інтер'єру від італійської студії Vudafieri-Saverino Partners, яка черпає своє натхнення в традиціях, кольорах і атмосфері Альп.

Захоплення духу та сутності місця, а також віддання данини місцевим будівельним традиціям, є ключовими концепціями, що вдихають архітектуру та дизайн інтер'єру готелю Falkensteiner Montafon, «5-зіркового сімейного активного готелю» серед лісів і гірських схилів Монтафона, заповідної території в Австрії. Архітектура та ландшафтний дизайн норвезької студії Snøhetta використовують переваги рельєфу ділянки, щоб створити структуру, розташовану на схилі гори, яка має форму двох з'єднаних будівель. Дві будівлі виглядають як крила по обидві сторони центрального ядра, що містить зони загального користування на чотирьох рівнях. З усіх 123 номерів курорту на двох верхніх поверхах відкривається панорамний вид на ландшафт.

Внутрішня архітектура та декор всіх приміщень виконуються компанією Vudafieri-Saverino Partners. Італійські архітектори Клаудіо Саверіно та Тіціано Вудаф'єрі почали з вивчення сільського альпійського ландшафту та традиційних елементів місцевих будівель, переосмислених у сучасному ключі.

Рис. 4. Проект 5-зіркового готелю Falkensteiner Hotel Montafon в Австрії. Архітектурний проект Snøhetta з Норвегії [68]

Типові елементи цього пейзажу, що вказують на присутність людини, такі як огорожі з переплетених гілок або дерев'яні дошки сараїв, стали декоративними елементами інтер'єру. Також використовуються матеріали, які нагадують народні конструкції, такі як камінь, ялиця та модрина. Вибір кольорів також натхненний природою, ставши ключем до дизайну інтер'єру. Кольорова палітра архітекторів відображає кольори ферм і гір у різні пори року та різнить простори: загальні зони мають відтінки весни та літа, поєднуючи яскраву зелень луку та ніжний водянисто-блакитний відтінок модрини та ялиці, а теплі осінні відтінки червоного, помаранчевого та жовтого, а також у поєднанні з деревиною модрини, визначають колірну палітру номерів і люксів на курорті.

2.2.2. Досвід проєктування готельно-ресторанних комплексів в Швейцарії

Швейцарія, як перехрестя Європи, представляє собою суміш стилів. Хоча деякі готелі можуть виглядати простіше або застаріло, вони завжди доглянуті та стильні в своєму роді. Швейцарські готелі часто вражають довговічністю та практичністю, а декоративні вироби з дерева додають особливий шарм.

Трансформація села Андерматт у швейцарських Альпах у місце для сезонного відпочинку почалося з готельно-ресторанного комплексу. Як з'ясувала Дженні Саутан, ретельність і фантазія, з якими розробники створюють архітектурне середовище, також приваблюють інвесторів. Місце відпочинку повинно бути безпечним, чистим, легкодоступним, з відмінними зручностями; місцем, де ваша сім'я може займатися спортом на свіжому повітрі прямо за порогом, а потім збиратися на домашню вечерю або вечірнє відвідування місцевого висококласного азіатського ресторану [62].

Дві нових будівлі, Frame і Alma, розташовані поруч з центральним майданчиком у заснованому недавно селищі Андерматт Ройсс є частиною вражаючого проєкту Andermatt Swiss Alps, який перетворив колись сонне і

маргінальне гірське селище в одну з перлин Альп завдяки інвестиціям у \$2 млрд від глобального творця місць Саміха Савіріса та його компанії Orascom.

Розвиток починається з готельно-ресторанного комплексу Chedi Andermatt, на краю старого села, який перебудований із залізничної станції та станції гондольного підйомника. Готель, приватна забудова та житловий комплекс в Andermatt Reuss оточують Piazza Gottardo, навколо якої розташовані нові квартирні будинки. Власники мають доступ до великого критуго басейну, спа-комплексу та концертного залу в готелі Radisson Blu Reussen поруч, а на Piazza Gottardo є великий спортивний магазин, ресторан, бар та інші роздрібні магазини. Поблизу знаходиться поле для гольфу на 18 лунок, одне з найкрасивіших і екологічно чистих полів у Європі.

Рис. 5. Готельно-ресторанний комплекс Chedi Andermatt в селі Андерматт [14]

Розташований в серці традиційних гірськолижних шале Андерматта, п'ятизірковий готель класу люкс The Chedi Andermatt приваблює своїми розкішними номерами і вражаючими видами на швейцарські Альпи, працюючи

цілий рік. Село Андерматт, чарівно розташоване на висоті 1440 метрів над рівнем моря в долині Урсерен, славиться своїми високими вершинами, глибокими ущелинами, каскадними водоспадами та чистими гірськими озерами. Готель пропонує номери з вишуканим азіатським дизайном, які дозволяють насолоджуватися видом на гори.

Аеропорт Цюриха знаходиться трохи більше ніж за годину їзди автомобілем або поїздом; і якщо говорити про автомобілі, то вся парковка в Andermatt Reuss підземна, тобто немає руху.

Сьогодні швейцарські архітектори акцентують увагу не на окремих будівлях готелів, а на створенні цілих комплексів.

Завдяки курорту Dieni/Sedrun, Andermatt Swiss Alps AG громада прагне сприяти розвитку туризму в регіоні Andermatt-Sedrun. У Дієні/Седрун вони планують створити новий сільський район з 13 будівлями та загалом 1800 ліжками різних категорій, які матимуть пряме сполучення з громадським транспортом та трасами SkiArena Andermatt-Sedrun (з можливістю спуску і підйому на лижах). На курорті Дієні будуть розміщені ресторани, бари, торгові площі та об'єкти для відпочинку. Обсяг інвестицій у цей проект складатиме 170 мільйонів швейцарських франків.

Рис 6. Проект нового комплексу у в регіоні Andermatt-Sedrun [61]

Метою курорту Dieni є створення максимально екологічного середовища для будівництва та експлуатації. Це включає використання екологічно чистих матеріалів та передову технологію експлуатації. Курорт планується опалювати з нейтральним викидом вуглецю, використовуючи систему опалення деревними пелетами, а також встановлення сонячних панелей площею 1500 м², що покриватиме 50% поверхні даху. Розробником є Resort Dieni Development AG (RDD), яка є частиною Andermatt Swiss Alps AG (ASA), що також відповідає за експлуатацію спільно з партнером Orascom Hotel Management Group компанії Orascom Group. Третій партнер може бути залучений як співвласник у спільному підприємстві.

Andermatt Swiss Alps AG планує інвестувати близько 350 мільйонів франків у розвиток основної нерухомості та туристичної інфраструктури протягом наступних кількох років, щоб реалізувати свою місію стати «Основним напрямком в Альпах». Крім того, партнерство з Vail Resorts, Inc. передбачає витрати в розмірі 149 мільйонів франків. Багаторічний досвід Vail Resorts, Inc. у розвитку гірськолижних курортів допоможе покращити враження гостей в горах завдяки новим канатним дорогам, додатковому виробництву снігу та новим ресторанам.

2.2.3. Досвід проектування готельно-ресторанних комплексів в Італії

Італійські готелі відображають багатство та різноманіття країни. У альпійських районах вони можуть мати альпійський стиль з деревом, каменем і штукатуркою, а в містах вони вражають витонченістю та блиском, нагадуючи архітектуру Великої Британії.

Південний Тіроль, особливо регіон біля підніжжя Долімітових Альп, є архітектурним майданчиком з великою кількістю лоджів і готелів, деякі з них мають багатовікову історію. Багато з цих споруд потребують ремонту та розширення. Деякі готелі, які бачили кращі дні, тепер потребують повного оновлення. Проте деякі сім'ї власників готелів, навіть ті, що працюють

протягом багатьох поколінь, не лише готові вкладати кошти в удосконалення, а й відкриті для нових дизайнерських концепцій.

Фактично, це ідеальне місце для архітекторів, які бажають досліджувати нові ідеї разом із своїми клієнтами, зберігаючи місцеву архітектурну ідентичність. Прикладом такого підходу є реконструкція готелю Icaro у Кастеллруті архітектурним бюро MoDus Architects з Бріксену, а також редизайн готелю Aeon від студії poa*. Кастельрут, розташований недалеко від Больцано, є італійським ринковим містечком, де архітектура історичних готелів та будинків є невід'ємною частиною місцевої культури. Після реконструкції та розширення готелю Icaro відбувається успішне поєднання традицій, мистецтва та сучасної архітектури, що зберігає спадщину та привабливість цього унікального регіону.

Рис. 7. «Новий» готель Icaro: основа з цементу та скла, верхній поверх з дерева, вид з вікна номера, Кесонні стелі традиційних фермерських будинків [65]

Готель Isago спочатку відкрився у 1930-х роках як невеликий будиночок для туристів і лижників, який пропонував чудовий вид на скелясті вершини Лангкофель і Шіліар. Розташований на висоті 1900 метрів над рівнем моря на плато Зайзер-Альм у Південному Тіролі, цей готель входить до списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО Доломітових Альп.

Оригінальна чотириповерхова будівля була складною конструкцією, розділеною на дві частини, виконану з бетону з дерев'яною обшивкою та лоджіями. Її традиційний альпійський фасад відзначався численними мансардними вікнами, що вбудовані в похилий дерев'яний дах.

З урахуванням місцевої культурної спадщини, нова концепція готелю втілюється у постійному діалозі між мистецтвом, архітектурою, дизайном і природою. Сенді Агтіа та Маттео Сканьоль, які керують студією MoDus, вже використовували цю архітектурну мову у своїй попередній роботі в центрі Кастелруту, яка належить художниці Губерту Костнер, чоловікові власниці готелю Анжеліці Саттлер.

Серед ключових змін, внесених MoDus, є будівництво нової споруди для персоналу готелю, нового північного крила, додаткових номерів на сході та перепланування зон загального користування, таких як басейн, стійка реєстрації та ресторан. Крім того, вони розширили підземний паркінг, перепроектували дах і побудували величезну дерев'яну колонаду вздовж головного фасаду.

На першому поверсі готелю Isago вражає контраст між деревом у обідніх залах та монолітним сіруватим мармуром фуршетного столу та барної стійки. Тут відтворено характерні кесонні стелі традиційних альпійських будинків, які зазвичай опалюються печами, за допомогою акустичних повстяних панелей, що розділяються пересічними жовтими профілями. Перший поверх готелю, який простягається на всю довжину будівлі, чітко визначений зонами загального користування: вхід, рецепція, магазин, хол, бар і їдальня.

Сімейні реліквії, роботи ремісників та інші предмети, які належать сім'ї, додають зоні прийому фольклорного колориту. Вони встановлюють зв'язок з історією і культурою сім'ї, при цьому не переважаючи над іншими елементами.

Нові номери готелю поєднують образ сільського альпійського будиночка з елегантною атмосферою спа-курорту. Використання дерева в інтер'єрі символізує спадкоємність і традиції, що відображені у дубовій підлозі та дерев'яній вагонці. Яскраві матеріали та стильні меблі надають всьому ансамблю нового вигляду, а стільці, столи та дивани в приймальні та барі створюють атмосферу міського комфорту.

Новий дизайн готелю Icaro відображає вроджене почуття місцевих майстрів до матеріалів та їх взаємодію з кліматичними умовами Південного Тіролю. Залучення майстрів з регіону відповідає концепції сталого розвитку. У 2010 році Icaro був визнаний першим кліматично-нейтральним готелем у Доломітових Альпах з екологічним знаком ЄС. Гості, які зупиняються в нових номерах, можуть насолоджуватися якісним відпочинком і видами на гірський масив Шпілар та його величні вершини.

2.2.4. Досвід проектування готельно-ресторанних комплексів в Франції

Готелі Франції можуть відображати альпійський стиль, схожий на австрійський, але з власним французьким шармом. Вони можуть бути сучасними або класичними, з еклектичним поєднанням меблів і стилів, але завжди вражають елегантністю.

Як приклад, можна навести готель «Lodji», його ресторан «Au Torè» і снєк-бар «Volle Petrol».

Готель представляє собою комплекс, що включає 47 номерів, 3 дуплексних апартаменти і 3 шале, а також оздоровчий центр з басейном, магазином, баром, пивним баром і трьома рівнями автостоянки. Проект поєднує природний камінь і дерево, щоб вписатися в традиційну архітектуру міста з дотиком сучасності. Складчастий дах гармоніює з контурами гір, які

виділяються на тлі неба. Великі тераси розширюють внутрішні простори для задоволення та відпочинку гостей.

Рис. 8. Готель «Lodji» у селі Вале у Альпах Франції [59]

2.2.5. Досвід проєктування готельно-ресторанних комплексів в Словенії

Готелі Словенії можуть бути як сучасними, великими спорудами для вечірок, так і більш традиційними, з відчуттям сільської атмосфери. Незалежно від стилю, вони завжди пропонують теплу гостинність та комфорт.

Сучасний стиль Альпійських гір словенці називають «альпійським мінімалізмом», який підкреслює простоту через чисті лінії, органічні, природні інтер'єри, які не затінюють природну красу та підкреслюють альпійський шарм.

Один із таких готелів – Мілка.

Всі матеріали, використані в готелі, мають глибокі історичні корені та особливий зв'язок з місцевим ландшафтом. Камінь, що використовується в будівництві, походить із старовинних словенських кар'єрів, що існують з часів Австро-Угорщини, і він має ті ж самі властивості, що й той, що

використовувався для імперських будівель у Відні, Будапешті та Трієсті. Цей вапняк, що є складовою частиною скель Доломітових Альп, ідеально вписується в природний контекст.

Рис. 9. Готель Мілка у Альпах Словенії [66]

Дерево модрини, використане для фасаду готелю, обране за його міцність, водонепроникність і довговічність, що ідеально підходить для альпійського клімату. Ці дерева виростають швидко, мають стійкість до хвороб і дають високоякісну деревину без сучків, що легко обробляється. Фасад оброблений шляхом випалу зовнішнього шару і вручну, що надає йому захисне фізичне покриття. Часом цей фасад набуде власного колору та текстури, старіючи разом із структурою та надаючи їй особливого характеру.

Готель Мілка прагне зберігати природу, розуміючи, що розкоші можна знаходити в простоті та бережливому відношенні до оточуючого середовища. Її власники вірять, що можуть досягти задоволення, знаходячись в природі та маючи кілька відібраних предметів, які говорять самі за себе. Їх концепція

полягає у вірі у «менше – це більше», і вони впевнені, що справжня задоволеність полягає у мінімалізмі та якості [60].

2.3. Об'ємно-просторове вирішення готельно-ресторанних комплексів туристичних об'єктів Карпатського регіону

Сьогодні до Карпатського регіону відносять територію Львівської, Івано-Франківської, Закарпатської та Чернівецької областей, де розташовані Українські Карпати. Цей регіон займає площу 56,6 тис. км. кв., що становить 9,3% території України, і на ньому проживає близько 6,4 млн. чоловік, що складає 12,3% населення країни.

Українська частина Карпат – не лише один з наймальовничіших куточків України, а й найзначніший східноєвропейський оздоровчо-рекреаційний природний об'єкт. Ця зона відіграє роль потужної водорегулюючої і повітряночистої системи для всієї Європи. Клімат Українських Карпат помірно континентальний, теплий, проте його термічні режими і умови зволоження змінюються із висотою у широких межах.

Карпати багаті на мінеральні води, третину лісових запасів України можна знайти саме в горах. Тут росте понад 2110 видів квіткових рослин, що становить 50% генофонду судинних рослин України, а також багато цінних дерев і лікарських рослин.

Проте в Карпатському регіоні темпи деградації навколишнього середовища значно перевищують темпи усвідомлення населенням і владою цього небезпечного процесу. Регіон характеризується різнорівневою системою виробничих відносин, його виробничі потужності спрямовані на комплектуючі виробни. Панівне місце в структурі виробничих галузей займають енерговитратні лісопереробний і сировинно-видобувний комплекси. Нарощування обсягів виробництва в цих галузях весь час супроводжується створенням хімічних і лісохімічних потужностей, хронічним відставанням технологій від світових стандартів, неконтрольованою появою і нагромадженням різноманітних токсичних відходів, техногенним

навантаженням на довкілля регіону. Особливо великої шкоди довкіллю Карпатського регіону наносить варварське відношення до основного природного багатства – лісів. Науково необґрунтовані великі рубки лісу в останні століття привели до зменшення їх площ, порушили вікову структуру, зменшили природний приріст деревини, нанесли шкоду водоутворюючій системі, стали причиною частих стихійних лих (повені, зсуви, селеві потоки, змив родючого ґрунту, буреломи тощо).

Більш як половина площі (53,4%) гірських масивів Карпат розташована у межах Румунії, 16,6% припадає на Словаччину, 10,2% – на Україну та майже 9,3% – на Польщу. У Словаччині гірські хребти Карпат охоплюють 71,6% її території.

Рекреаційна архітектура Карпатського регіону тісно пов'язана з відродженням та використанням традицій регіональних шкіл народного будівництва. Ці школи відрізняються у своїх архітектурних стилях, плануванні деталей та пропорціях, а також у композиційних рішеннях будівель та споруд. Рекреаційна архітектура також пов'язана з використанням технологій з екології, будівництва, бальнеології, відновлювальної енергетики, історії, народознавства, маркетингу та інших галузей. На сьогоднішній день рекреаційна архітектура Карпатського регіону знаходиться на етапі розвитку, хоча цей процес більше стихійний, ніж організований. Актуалізація та уточнення термінів, пов'язаних з рекреаційною архітектурою, дозволяє чітко формулювати проблеми, розробляти програми досліджень та стратегії розвитку.

У Карпатському регіоні рекреаційна архітектура часто представлена дерев'яними будівлями та спорудами. Традиція використання дерева як будівельного матеріалу має давню історію. Протягом століть сформувалися місцеві школи дерев'яного будівництва. Дерев'яне будівництво було поширене серед народів, що мешкали в лісових та лісостепових місцевостях. На території України характерною була зрубна конструкція, тоді як у країнах Західної Європи переважала каркасна (фахверкова) система. В Україні зруби склалися

з плениць або брусів майже однакової товщини, з них або клітей (хиж) вироблялися дерев'яні будівлі. Пропорційна залежність розмірів будівель від розмірів зрубин була однією з найхарактерніших особливостей дерев'яних споруд. Натомість поняття «сучасна дерев'яна архітектура Карпатського регіону» відрізняється від вищезазначеного та включає в себе нові об'єкти, зведені у нових умовах, використовуючи як нові, так і традиційні технології, матеріали, конструктивні схеми, архітектурно-планувальні та функціональні рішення.

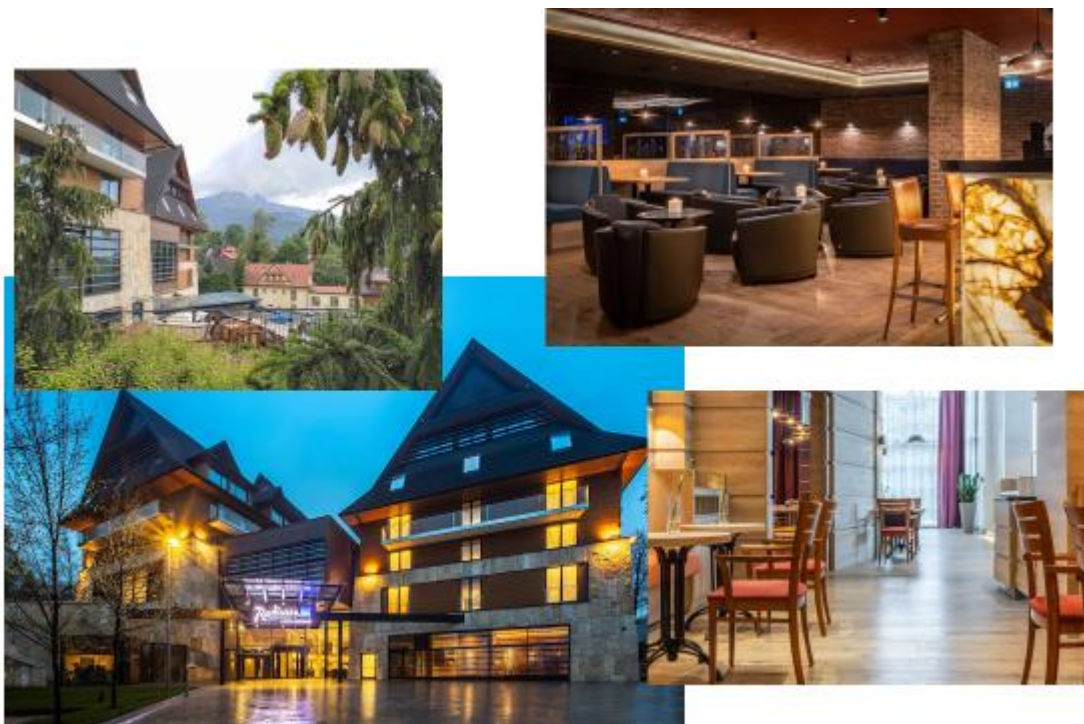
Цікаво, що в Карпатському регіоні рекреаційна архітектура тісно пов'язана з відродженням та використанням традицій регіональних шкіл народного будівництва. Ці школи мають свої унікальні особливості у стилі, деталях та композиції будівель. Також ця архітектура використовує технології з різних галузей, таких як екологія, будівництво, бальнеологія та інші. На сьогоднішній день рекреаційна архітектура Карпат перебуває на етапі розвитку, в більшій мірі стихійного, ніж організованого. Актуалізація термінів та уточнення понять пов'язаних з цією галуззю дозволяє правильно визначити проблеми та розробити стратегію розвитку.

2.3.1. Досвід готельно-ресторанних комплексів в Республіці Польща

У сучасній рекреаційній дерев'яній архітектурі Польщі розвиваються різноманітні типи будівель та споруд. Курортні поселення стають все більш популярними. Архітектори часто звертаються до відродження традиційних прийомів та будівельних технік, які характерні для «закопанського» стилю. При цьому зберігається висока функціональність будівель, архітектурний образ та стиль залишаються «чистими». Конструктивні та технологічні рішення враховують екологічні принципи, акцентуючи на використанні природних та традиційних будівельних матеріалів. Стіни зі зрубу залишаються непофарбованими, а деревина з часом набуває нового відтінку під впливом кліматичних умов. Дахи рекреаційних будівель покриті дерев'яним гонтом, що надає їм традиційний вигляд та монументальність. Таким чином, дерев'яні

рекреаційні об'єкти Польщі поєднують у собі функціональність та естетичну привабливість, буваючи одночасно лаконічними й привабливими.

Нові готельно-ресторанні комплекси в гірських територіях хоча і проєктуються в нових матеріалах та техноогіях, проте мають у своїх об'ємно-просторових вираженнях чіткі регіональні відсили. Наприклад, готельно-ресторанний комплекс Radisson blu hotel & residences:

Рис. 10. Radisson Blu Hotel & Residences (Польща)

2.3.2. Досвід готельно-ресторанних комплексів в Словаччині

У рекреаційній дерев'яній архітектурі Словаччини виділяється широке поширення котеджної забудови, яка поєднує в собі традиційні елементи та їх сучасний синтез, а також використання різних стилів з іноземних культур. Котеджі мають індивідуальне планування, зазвичай з вітальною, кухнею, санвузлом, камінним залом та терасами на першому поверсі, а також відпочинковими кімнатами або номерами та санвузлами на другому чи мансардному поверсі. У будівництві переважає використання зрубу, а також застосовуються природні матеріали. Для дахів використовують дерев'яний

гонт, керамічну або металеву черепицю. У спорудах харчування часто застосовують комбіновані конструкції для збільшення внутрішнього простору. Також важливим є звернення до народних традицій у відпочинкових закладах, наприклад, у «Koliba u Sv. Kristofa», де окрім ресторану гостям пропонуються послуги міні-готелю. Такий підхід сприяє покращенню естетичності комплексу та архітектурного середовища в цілому. Таким чином, дерев'яна рекреаційна архітектура Словаччини відображає результат чіткого регулювання забудови, рівномірного розподілу рекреаційних територій та ефективного використання рекреаційних ресурсів.

Готелі Словаччини цікаві своїми архітектурно-планувальними вирішеннями. Готель для гірськолижного відпочинку «DRUZBA» розташований у Деменівській Долині, прямо на лижній трасі Білий Шлях Національного парку Низьких Татр. Крім гірськолижних можливостей, мальовнича природа і гірські ландшафти цього регіону пропонують незабутні враження в будь-який час року. Готель має оздоровчий центр з критим басейном, 6 саунами, джакузі, масажним душем та іншими процедурами для відновлення організму. Також в готелі є великий конференц-зал на 400 чоловік і декілька невеликих залів. Ресторани готелю пропонують страви місцевої та інтернаціональної кухні.

Рис. 11. Готель «DRUZBA» (Словаччина)

Hotel Cingov розташований на кордоні національного парку Словацький Рай. Готель має 75 номерів і оздоровчий центр з басейном, джакузі і п'ятьма саунами. Регіон Словацький Рай відомий своїми гірськолижними можливостями та красивими водоспадами, які оточені природою.

Рис. 12. Hotel Cingov (Словаччина)

Grand Hotel Kempinski, знаходиться в Штребському Плесі, оточений Високими Татрами. Готель виконаний в традиційному стилі, який притаманний архітектурі Татр. Спа-центр готелю має басейн для релаксації, сауну, фітнес-центр і салон краси. Гості готелю можуть скористатися безкоштовним трансфером до гірськолижного курорту та різноманітними пішохідними стежками.

Рис. 13. Grand Hotel Kempinski

2.3.3. Досвід готельно-ресторанних комплексів в Румунії

Становлення та розвиток рекреаційної архітектури Румунії відбувалося у XIX столітті, коли почалася формування мережі бальнеологічних курортів, відкрито 38 джерел мінеральних вод з лікувальними властивостями. У другій половині XIX століття з'явилися перші туристичні асоціації. Ці об'єднання та туристичні організації активно діяли до Першої світової війни та в міжвоєнний період, спрямовуючи свою діяльність на розвиток гірських районів через будівництво котеджів, притулків та дорожніх об'єктів, організацію лижних курсів та видання путівників і альманахів.

У другій половині XX століття відбувається активна розвідка гірських курортів, розвиток санаторно-курортних комплексів та модернізація існуючих курортів. Проте після 1990 року спостерігається спад у розвитку рекреаційної галузі через погіршення соціально-економічних умов та якості життя населення. На сучасному етапі рекреаційна галузь Румунії переживає етап відродження. Відповідно до національної стратегії розвитку туризму на 2007–

2013 роки передбачалося раціональне використання природних і культурних ресурсів та гармонійний розподіл території.

Сучасна дерев'яна рекреаційна архітектура Румунії перебуває на етапі становлення та розвитку. У будівництві відпочинкових об'єктів поєднані елементи традиційного народного зодчества з регіональною специфікою та загальноєвропейськими тенденціями. Вони мають різноманітні типи проживання, включаючи як індивідуальні котеджі, так і міні-готелі. У будівництві переважає зрубна конструкція, а для покриття дахів використовуються дерев'яний гонт, керамічна або металева черепиця. Заклади харчування часто розташовуються на рівнинних ділянках. Архітектурні рішення дерев'яних рекреаційних об'єктів відображають національні традиції народного зодчества, що разом із загальноєвропейськими впливами надають їм унікальний характер.

Чудовим прикладом поєднання традицій і навігаторства румунської архітектури може бути готельно-ресторанний комплекс.

Рис. 14. Готельно-ресторанний комплекс у підніжжях гір Буцегі

Готельно-ресторанний комплекс розташований у підніжжях гір Буцегі. Номери і люкси з видом на гори або замок Бран. Ресторан a la carte складається з двох залів і літньої тераси. Один зал має середньовічну тематику і дерев'яні меблі, пропонує бар і має вид на замок. Прилеглий Панорамний ресторан подає традиційні страви регіону.

2.3.4. Досвід проєктування готельно-ресторанних комплексів в Чехії

Розвиток відпочинкової галузі у Чехії розпочався у 1950-х роках, коли якість архітектурно-планувальних та інженерно-конструктивних рішень будівель була незадовільною. Багато об'єктів будівництва споруджувалися власниками земельних ділянок самостійно, без попереднього проєкту. Незважаючи на це, дерево залишалося основним будівельним матеріалом для рекреаційних об'єктів. Навіть у часи, коли цегляні будівлі стали популярними у житловому будівництві, дерево не втратило своєї популярності у рекреаційному будівництві.

Починаючи з 1991 року, на ринку з'явилося багато будівельних фірм, які спеціалізуються на будівництві дерев'яних будинків і надають гарантійні терміни на несучі дерев'яні конструкції. Це дозволило підвищити якість будівництва та зробило його більш професійним. Каркасна технологія зведення будівель з дерева стала дуже популярною в рекреаційному та житловому будівництві. Це пов'язано з незначним відсотком лісистості території Чехії, що підштовхнуло будівництво до використання кращих архітектурних та естетичних рішень.

Дерев'яна рекреаційна архітектура Чехії характеризується лаконічністю та простотою форм, поєднаними з функціональністю планування. Об'єкти зазвичай розташовуються у природному середовищі за межами населених пунктів. Харчувальні заклади, навпаки, частіше розміщуються ближче до центрів міст і поселень. У дерев'яній рекреаційній архітектурі Чехії відчувається вплив регіональних традицій, що виявляються у монументальності

форм та використанні масивних високих дахів. Загалом, будівництво з дерева у Чехії є відмінним архітектурним та естетичним зразком.

Як приклад чеської карпатської архітектури можна навести готель Emerich. Будівля, побудована між 1969 і 1971 роками за проектом архітекторів Івана Руллера і Павла Шрубаржа з Празької архітектурної служби, досі збереглася в первозданному вигляді – включаючи деякі елементи інтер'єру. Готель з прямокутним плануванням у схилі оснащений двосхилим дахом асиметричної форми, навколо другого поверху охоплена лоджія на бетонних балках, нижні два поверхи облицьовані кам'яним покриттям, домінантою є еркер. Хитромудро вплетене вікно під лоджією північного фасаду з очевидним відсиланням до об'єктів «літніх веранд», створених на межі XIX-XX ст. Це справді унікальний приклад синтезу сучасної архітектури та спадщини традиційних елементів архітектури Крконоше. Збереження зовнішньої та внутрішньої автентичності викликає захоплення, що є абсолютно унікальним у межах гір Крконоше та свідчить про зразковий підхід власників до цього об'єкта.

Рис. 15. Готель Емеріх (Чехія)

2.3.5. Досвід проектування готельно-ресторанних комплексів в Україні

Україна має всі необхідні компоненти для розвитку сучасної туристичної індустрії, а саме: унікальні географічні, природно-кліматичні, історико-культурні та національно-етнографічні ресурси. Загальна площа придатних для туризму та відпочинку природних ландшафтів становить 9,4 мільйона гектарів, які ще не були повністю використані. На території нашої країни знаходиться понад 125 000 пам'яток археології, архітектури, міського планування, історії та мистецтва.

Найбільший розвиток в Україні на сьогоднішній день отримує туризм на Чорноморському узбережжі та Карпатах.

Етнотуризм виник як інструмент, який використовується в багатьох країнах для підтримки економічного та культурного розвитку регіонів і допомоги у збереженні культурної спадщини. Це цікавий вид туризму, який пропонує подорожувати своєю країною, поєднуючи відпочинок із знанням її людей, культури та традицій. Він з'явився в Україні недавно, але зараз обіцяє стати популярним і улюбленим напрямком не лише для українців, а й для іноземців, які бажають вивчати національні традиції українського народу та національних меншин.

Надзвичайно важливим і завжди актуальним є розвиток культурного та освітнього туризму, який широко популярний у світі, охоплюючи всі аспекти подорожей та екскурсій. Важливою складовою культурного та когнітивного туризму є етнографічний, який привертає подорожника своєю оригінальністю, унікальністю і часто екзотикою. Тому збереження, розвиток та збагачення етноресурсів є важливою передумовою для розвитку етнографічного туризму як перспективної галузі економіки країни, оптимізуючи процеси територіального розвитку, створення робочих місць та збереження культурної спадщини.

Умова валютних коливань та зменшення покупчої спроможності населення в Україні створює чудову можливість для просування внутрішнього туризму. Етнотури стають сьогодні все більш популярними. Попит на них

поступово зростає вже протягом останніх кількох років. За думкою експертів, підйом інтересу у найближчому майбутньому може бути викликаний пропозиціями турів до місць компактного проживання національних меншин України з сильним національним компонентом. Національна кухня, костюми та виразний смак завжди цікаві, і в певний момент стають топ-трендом. Але якщо є етнотури, то повинне бути і розміщення, що відповідає їм – етно-готелі.

Етно-готелі – це готелі, орієнтовані на певну культуру, релігію, єдність походження, звичаї та спосіб життя народу, племені. Іноді можна зустріти етно-готелі, які займають старовинні будівлі з довгою історією, але обладнані всіма зручностями для сучасного туриста. Однак найчастіше етно-готелі розташовані в зелених зонах, менше часто – у місті.

Ринок етно-готелів в Україні є малорозвиненим. Сьогодні відомо лише про чотири готелі, що пропонують свої послуги як заклади етнотуризму.

Етно-веллнес-готель «Унгварський» (Ужгород, Закарпатська область) – це одночасно готель та багатофункціональний ресторан, а також центр відпочинку та оздоровлення з мінеральними джерелами з оптимальним балансом діоксиду вуглецю, кремнію та заліза. Готель пропонує комфортабельні номери, конференц-зали, смачну кухню гуцульського регіону, спортивні зали, банний комплекс з карпатськими бочками та широкий спектр спа-послуг. Відвідувачі мають можливість скуштувати найкращі вина Закарпаття в дегустаційній кімнаті, смакувати національні страви у ресторані та насолоджуватися смачною перервою на терасі з каміном.

Рис. 16. Етно-веллнес-готель «Унгарський». Ужгород.

Готель «History» (Івано-Франківська область, село Поляниця, урочище Подина) – це чотирьохповерховий концептуальний готель, присвячений історії України на різних етапах. Це темно-сірий будинок, який ввечері та вночі підсвічується ліхтарями і тому виглядає як казкова хижина. Усі номери мають назви одного або іншого періоду в історії України і відповідно до цього оформлені: Печера, Трипільська, Скіфія, Київська Русь, Середньовіччя, Князівська, Козацька, УПА та Класика. Це, мабуть, один з найцікавіших готелів в Україні.

Рис. 17. Готель «History» (Івано-Франківська область, село Поляниця)

Курортний комплекс «Услад» (Чернівецька область, Сокирянський район, село Ломачинці) – етнокомплекс, розташований на мальовничому березі Дністра. Нова неординарна послуга, що пропонується гостям, – це проживання у будиночках на березі води. Номери буквально плавають на хвилях річки. Зручні двоповерхові будиночки (окремі один від одного) обладнані всіма необхідними зручностями. На першому поверсі є зона відпочинку, на другому – простора зона відпочинку з шезлонгами та місцем для риболовлі або занурення у воду. Поблизу будинку є можливість пристосувати свій човен або моторний катер. Панорамні вікна дозволяють насолоджуватися видами на Дністровський каньйон та Національний природний парк «Подільські Товтри», один з семи природних див України.

Рис. 18. Курортний комплекс «Услад» (Чернівецька область, Сокирянський район, село Ломачинці)

Готель Етна (Львів) і Етно Хостел Львів позиціонують себе як етноготелі, проте ці заклади не мають жодної української автентичності і не пропонують відповідних послуг.

Немає загального терміну для визначення етно-готелів і, відповідно, кожен готель може на власний розсуд обирати довільний стиль для певного етносу. Тому визначення чітких вимог до етно-готелів є необхідною задачею для вчених та працівників гостинності.

Карпатський регіон України цікавий готельно-ресторанними комплексами, які запроєктовані в стилі регіональної архітектури.

РОЗДІЛ ІІІ

ПРОЕКТНІ ПРОПОЗИЦІЇ

Карпатський туристичний район включає чотири області Західної України: Львівську, Івано-Франківську, Закарпатську та Чернівецьку. Площа Карпатського туристичного району становить 56,6 тис. км², що складає 9,4% всієї території України. Населення району налічує 6120 тис. осіб, що становить 13% загальноукраїнського населення, і більша частина з них проживає в сільській місцевості, а саме 51,4%.

Одним із ключових природних туристичних ресурсів району є його рельєф, обумовлений розташуванням гірського масиву Карпат на території району. Це включає в себе гірські масиви, великі річкові долини, мальовничі скелі, різноманітні форми рельєфу, утворені діяльністю льодовиків та карсту. Українські Карпати, розташовані на території району, представляють собою середньовисотний гірський ландшафт з висотами переважно від 1000 до 2000 метрів. Високі вершини, такі як г. Говерла, надають привабливості та рекреаційному потенціалу району.

Сприятливим для розвитку туризму є також наявність печер, які сприяють розвитку спелеотуризму, а також лікувальних джерел та вулканічних утворень, які привертають увагу туристів. Крім того, мікроклімат у горах створює сприятливі умови для розвитку зимового туризму.

Річки, що беруть початок в горах, такі як Тиса, Дністер та інші, надають ландшафтам Карпатського туристичного району естетичність та роблять його привабливим для водного екстремального туризму. Також різноманітні природні заповідники та парки, такі як Карпатський біосферний заповідник та національні природні парки, служать об'єктами захисту та інтересу для туристів.

Велике значення для туристичного розвитку мають мінеральні води, родовища грязей та озокериту, які сприяють розвитку лікувально-оздоровчого

туризму. Також різноманітний рослинний і тваринний світ Карпат забезпечує різноманіття екосистем і є привабливим для екотуризму.

3.1. Архітектурно-планувальні вирішення готельно-ресторанного комплексу туристичного об'єкту у с. Шаян Хустського району Закарпатської області

Шаян – неймовірне місце, розташоване за 18 км від районного центру Хуста, на висоті 210 метрів над рівнем моря, простягнуте вздовж берегів річки Тиса. Його унікальність відзначається численними туристичними ресурсами. Три гори – Великий, Середній і Малий Шаян – обіймають курортну зону, створюючи сприятливий мікроклімат з практично відсутніми вітрами і м'якою погодою, де липень і серпень вважаються найтеплішими місяцями, а середньорічна температура повітря становить 8-9 °С.

Шаян – це курорт, що працює цілий рік, розташований в парковій зоні з неперевершеною атмосферою.

Літом. Традиційний відпочинок. Шаян наповнений ароматами лугових трав і запахами оточуючих його лісів, що приносять ягоди, гриби та горіхи.

Зимою – це комфортні гірськолижні спуски, з 300-метровим у самому Шаяні та 800-метровим у сусідньому селі Валятино. Тут кожен, від початківця до професіонала, зможе насолодитися лижуванням чи сноубордингом, а також випробувати свої сили під керівництвом досвідчених тренерів. У Валятині також розташований відомий термальний басейн «Теплі води». Для бажаючих доступні різноманітні екскурсії, від сплаву по Тисі до екстремальних подорожей на джипах. Більше інформації про Валятино можна знайти тут.

Озера Шаян, відомі як «Силоамські купальні» (названі на честь ставка в Єрусалимі), славляться не лише оздоровчими властивостями, але й безпечністю для тих, хто не вміє плавати. Це також чудове місце для човноплавства та риболовлі. Гостям доступні прокат квадроциклів, кінні прогулянки та безліч інших розваг.

Запроєктований готельно-ресторанний комплекс на березі озера Шаян є складною і унікальною спорудою, він розміщений за межами міста.

Вибір ділянки для розташування проєктованого готельно-ресторанного комплексу визначається багатьма факторами, а саме:

Ділянка, що обирається для будівництва готельно-ресторанного комплексу, має достатню площу території з урахуванням специфіки експлуатації готельного комплексу і його місткості. Ділянка має прямокутну форму з мальовничими гірськими та водними краєвидами, з однієї сторони обмежена вулицею місцевого значення, з іншої вулицею проєктованою.

Для визначення місця будівництва рекреаційної бази необхідно провести аналіз розташування прибережно-захисних смуг біля наявних водойм і врахувати присутність і розташування магістральних трубопроводів, ліній електропередач та інших інженерних комунікацій. Територія, обрана для бази відпочинку, не перетинає жодних магістральних трубопроводів, і має вигідне розташування в безпосередній близькості від озера. Ці фактори враховані при виборі ділянки і розробці генерального плану з розміщення бази відпочинку.

Природна краса цієї місцевості та рельєф сприяють створенню виразної об'ємно-просторової структури будівлі, яка органічно вписується у навколишнє середовище. Супутниковий знімок с. Шаян підтверджує зручність вибраного місця для будівництва готельно-ресторанного комплексу рекреаційної бази.

Рис. 19. Ситуаційний план

Приймаючи дане рішення, ми дотримувались низки вимог, щоб гарантувати, що ділянка не потрапляє під обмеження зони охорони культурного шару, ландшафтної зони, прибережно-захисних смуг, охоронних зон інженерних мереж і т. д. Площа обраної ділянки становить 1,3 гектара, що відповідає встановленим нормам – 100 м² на одне місце в туристичній базі. Розташована на гірській місцевості та з вираженим нахилом, територія вільна від лісових насаджень, що створює унікальні можливості для оригінального ландшафтного дизайну.

Розташування бази відпочинку поруч із водними ресурсами та в історичному та археологічному районі сприятиме збільшенню кількості відвідувачів. З метою поліпшення зручностей для гостей на території бази відпочинку передбачено не лише основний корпус, але спортивні та дитячі майданчики, альтанки.

Рис. 20. Генплан готельно-ресторанного комплексу

За функціональним зонуванням територія бази відпочинку розділена на наступні зони:

Зона основної забудови, яка включає головний корпус з спальними місцями, приміщення для культурно-масового обслуговування і харчування.

Відкриті майданчики для культурно-масового обслуговування і спортивних ігор.

Господарська зона.

З архітектурно-планувальної точки зору будівля бази відпочинку представляє собою один кооперований об'єм, відзначається компактністю, простотою у конструктивному рішенні та економічністю як у процесі будівництва, так і у подальшій експлуатації.

Рис. 21. Перспективне зображення готельно-ресторанного комплексу

Для служби постачання створений цілий ряд спеціальних допоміжних і складських зон, індивідуальний під'їзд вантажного транспорту та організація незалежного їхнього завантаження, розвантаження, зберігання товарів.

Перший поверх головної будівлі містить чотири вхідних зони.

- Центральна вхідна зона: вестибюль, камера зберігання, реєстратура більярдна, кімната психологічного розвантаження;
- адміністративну зону: кабінет директора, канцелярія, бухгалтерія, кабінет менеджера, кабінет інструктора, кабінет інвентаря;
- господарську зону: вхідна частина, роздягальня персоналу, кімната персоналу, пральня, сортування білизни, сушіння, чищення, прасування, майстерня, кімната персоналу;

- зона харчування: вхідна частина, вестибюль, гардеробна, обідній зал, гарячий цех, мийна посуду, холодний цех, доготовочний цех, холодильна кімната напівфабрикатів, холодильна кімната овочів та фруктів, склад сухих продуктів, буфет, санвузли, сервірочна, кімната повара, кабінет директора кухні, зона персоналу, санвузли для персоналу;
- зона відпочинку: вхідна частина, басейн, актоий зал, радіовузол, кімната ігор;
- технічна зона: електрощитова, тепловий вузол.

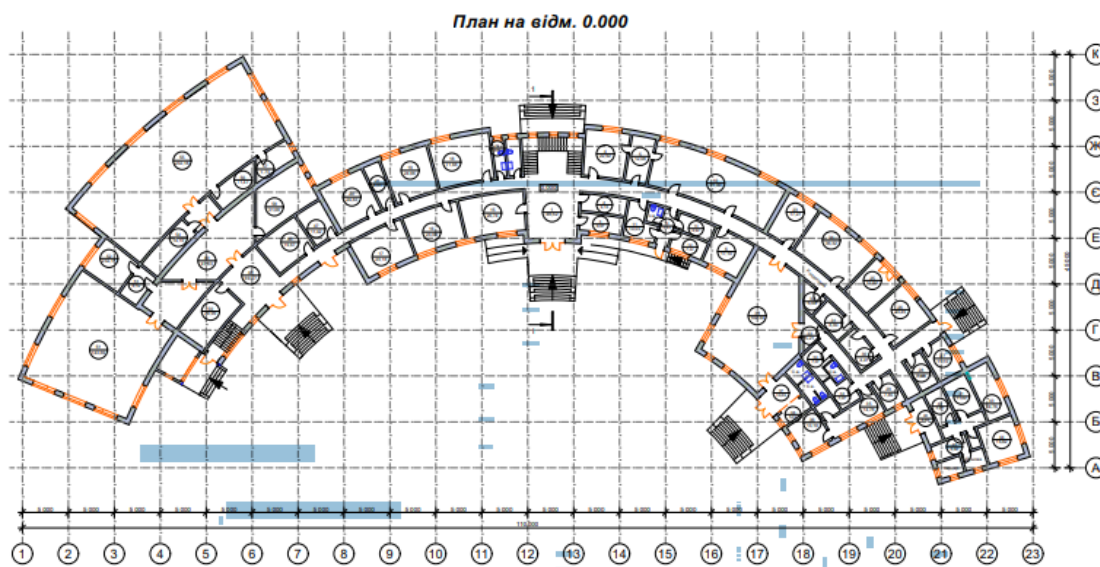

Рис. 22. План на відмітці 0.000

Експлікація приміщень

1 - вестибюль	35 - кімн. відпоч. персона
2 - камера зберігання	36 - каб. директора кухні
3 - ресстратура	37 - вестибюль
4 - кабінет директора	38 - гардеробна
5 - канцелярія	39 - обідній зал
6 - бухгалтерія	40 - коридор
10 - більярдна	41 - пральня
11 - кабінет менеджера	42 - сортування білизни
12 - роздягальня перс.	43 - сушіння, чищення, прасування
13 - кімн. персоналу	44 - майстерня
14 - передпокій	45 - кімн. персоналу
15 - кімната психол.розв.	46 - с.в.
16 - окремі звязки	47 - кладова
17 - кімн. гром. організ.	48 - вестибюль
18 - кабінет інструктора	49 - фойе
19 - кімн. інвентарю	50 - кімн. ігор
20 - тепловий вузол	51 - актовий зал
21 - електрощитова	52 - апараторна
22 - с.в	53 - радіовузол
23 - мийня посуду	54 - душова
24 - гарячий цех	55 - басейн
25 - холодний цех	56 - душова
26 - доготовчий цех	57 - обслуговування
27 - охолод. кам. полуфабрикатів	58 - с.в
28 - охолод. кам. фруктів, овочів	59 - кладовка
29 - кімн шеф. повара	60 - жвomisна спальня
30 - склад. сухих продуктів	61 - одномісна спальня
31 - буфет	62 - прим. брудн. білизни
32 - техн. прим.	63 - білизна
33 - прим. сервіровки	64, 65 - номер люкс
34 - гардероб офіціантів	66 - зимовий сад
	67 - комп'ютерний клуб
	68 - місце загального відпочинку

Центральним з'єднувальним елементом всіх груп приміщень готельно-ресторанного комплексу туристичного об'єкту у с. Шаян Хустського району Закарпатської області є блок приймально-допоміжних приміщень з вестибюлем. Розташовані на першому поверсі, ці приміщення виконують ключову роль у забезпеченні комфорту та обслуговуванні відвідувачів.

Вестибюльна група виконує різноманітні функції, такі як прийом, оформлення та розміщення приїжджих, здійснення розрахунків, надання інформації про готельні послуги та події. Крім того, до цієї групи належать пункт оперативного та факсимільного зв'язку, камера зберігання, гардероб, перукарня, бар, а також приміщення для швейцарів і носіїв багажу.

Зонування вестибюльної групи передбачає різні функціональні зони, такі як відкритий простір, вестибюль, робоча зона, обслуговування та зона

відпочинку (очікування). Особливу увагу приділяється раціональному розташуванню вертикальних комунікацій і входів для найкоротшого маршруту основного потоку відвідувачів. Функціональна взаємодія зон і приміщень вестибюльної групи забезпечує відсутність перетинання людських потоків.

Вестибюль здійснюється в центральній частині за периметром вестибюля, що дозволяє ефективно використовувати простір та сприяє швидкій орієнтації в його структурі.

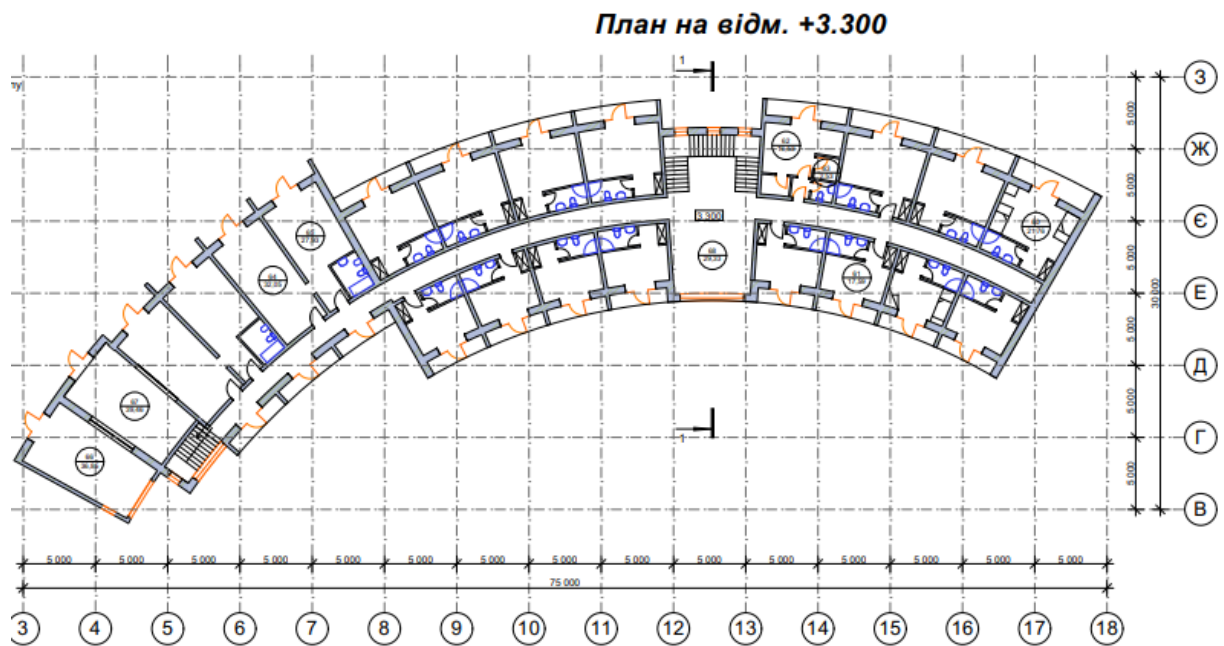

Рис. 23. План на відмітці +3.300

На другому поверсі розташовані зимовий сад, комп'ютерний клуб, місце загального відпочинку, одномісні номери, двомісні номери, номери класу люкс.

У готельно-ресторанному закладі с. Шаян високий пріоритет відводиться забезпеченню безпеки життя та здоров'я відвідувачів, а також збереженню їхнього майна. Всі аспекти роботи закладу дотримуються санітарних норм, технічних вимог і правил, а також відповідають державним стандартам. Забезпечується дотримання норм та технічних умов, включаючи використання збірників рецептур для страв та кулінарних виробів.

Готельно-ресторанний заклад в с. Шаян створює умови для доступу інвалідів на колясках, а його приміщення та устаткування для приготування та

продажу їжі відповідають екологічним та санітарно-гігієнічним стандартам, а також вимогам техніки безпеки та протипожежного захисту.

Готельно-ресторанний заклад в с. Шаян має відповідні виробничі та побутові приміщення, які відповідають будівельним і санітарно-технічним стандартам для ресторанного господарства. Архітектурно-планувальні рішення та обладнання приміщень базуються на принципах раціональної організації виробничо-торговельних процесів.

Рис. 24. Фасад в осях 1-23

У готельно-ресторанному закладі с. Шаян вдалим чином поєднано зовнішнє та внутрішнє оформлення. Забезпечено належну кількість посуду, наборів та столової білизни для комфортного обслуговування відвідувачів.

Рис. 25. Фасад в осях 23 -1

Архітектурно-конструктивне та планувальне вирішення будівлі відзначається економічністю, не обтяженим високими витратами. Планування сприяє раціональній організації обслуговування та забезпечує комфорт для проживаючих. Проект відповідає функціональним вимогам, а також враховує

естетичні, технічні, санітарно-гігієнічні та екологічні стандарти та рекомендації. Забезпечено можливість подальшої реконструкції з метою адаптації до змінних потреб.

Для встановлення взаємозв'язків між різними групами приміщень із різним функціональним призначенням проводиться функціональне зонування приміщень готелю відповідно до чіткої послідовності.

Рис. 26. Фасад в осях К-А

Рис. 27. Фасад в осях А-К

3.2. Архітектурно-просторові та конструктивні вирішення готельно-ресторанного комплексу туристичного об'єкту у с.Шаян Хустського району Закарпатської області

Архітектурний образ будівлі готельно-ресторанного комплексу в с. Шаян гармонійно вписується у природне оточення, виділяючись своєю важливістю та домінуючою роллю в архітектурному ландшафті села. Кольорове вирішення закладу визначено з використанням теразитової штукатурки білого кольору на стінах, яку доповнює обрамлення архітектурних деталей природним каменем.

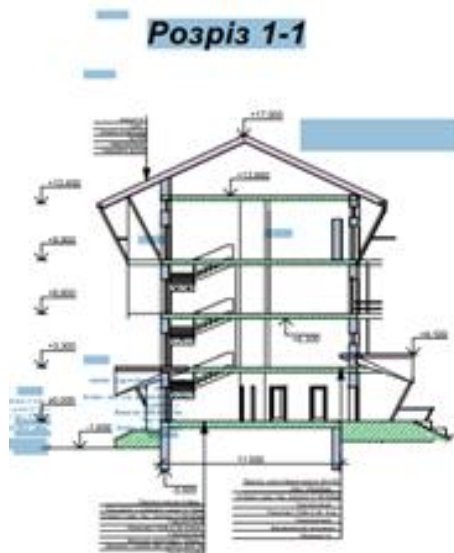
Цоколь виконаний у темному відтінку коричневого кольору, тоді як використання теракотової металочерепиці створює святковий та індивідуальний характер будівлі, додаючи акценту до існуючого архітектурного оточення.

Рис. 28. Перспективне зображення корпусу

Конструктивна система будівлі визначається композицією, планувальним рішенням, наявністю будівельної бази та вибором матеріалів. З рівнем будівельної техніки можливе застосування різних конструктивних рішень, таких як монолітні, каркасні, з залізобетону, металу, дерева тощо. Однак, з урахуванням регіональних особливостей та призначення будівлі, можна використовувати як сучасні, так і традиційні конструктивні рішення та матеріали. Особлива увага приділяється використанню місцевих будівельних матеріалів та адаптації до ґрунтових умов і рельєфу ділянки.

Залежно від обраної конструктивної системи, можуть застосовуватися різноманітні види несучих інженерних рішень, включаючи зовнішні та внутрішні стіни з цегли, блоків легких бетонів, або природного місцевого матеріалу. Крім того, можливість використання дерев'яних фахверкових або зрубних стін, а також каркасних чи залізобетонних конструкцій з теплоізоляційним заповненням.

Рис. 29. Розріз в осях 1-1

Фундамент для будівлі з несучими стінами реалізовано у вигляді стрічкового, а для каркасних будівель можуть використовуватися забивні чи набивні залізобетонні пали з ростверком, особливо в умовах складного рельєфу будівельної ділянки.

Головний корпус відпочинкової бази запроєктовано чотириповерховим, і в центральній частині використано каркасну конструкцію з монолітного залізобетону. Інші частини будівлі виготовлені з несучими стінами. Такий підхід дозволяє ефективно використовувати простір і забезпечує зручне розташування теплового пункту та електрощитової на першому поверсі, з окремим входом зі двору.

Рис. 30. Перспективне зображення

Архітектурний стиль фасадів готельно-ресторанного комплексу в с. Шаян відтворює регіональний здобуток Закарпаття, доповнений елементами модерну. Для забезпечення історичного характеру образу будівлі використано черепицю для покриття даху.

Сходові майданчики, вхідні сходи і площадки підйомників виготовлені з бетону. Монолітний залізобетонний фундамент підтримує будівлю. Стіни будівлі мають товщину 510 мм, а перегородки – 120 і 65 мм, використовуючи цеглу. Перекриття виконано монолітним залізобетоном. Дерев'яні вікна та двері додають теплоти та природного вигляду. Багатоскатний дах з черепиці та дерев'яними несучими конструкціями завершує образ.

Конструкція даху утеплена мінераловатними матами і підшита дошками-вагонкою. Зовнішні стіни обладнані пароізоляцією або гідроізоляцією, забезпечуючи водостійкість та захист від вологи. Для утеплення використовуються біостійкі й вологостійкі матеріали.

Приміщення з мокрим та вологим режимами оформлені з використанням водостійких і біостійких матеріалів. Гідроізоляція на перекриттях і вікнах забезпечує захист від вологи. Стіни облицьовані керамічними та полімерними плитками, надаючи приміщенням світлі та стильні образи.

Для забезпечення доступу маломобільних груп населення передбачено підйомник, що відповідає ДБН В.2.2-40:2018 Інклюзивність будівель і споруд. Усі ці конструктивні рішення спрямовані на збереження традицій Карпатського регіону та відповідають сучасним стандартам міцності та екологічної безпеки.

РОЗДІЛ IV

ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Охорона навколишнього середовища охоплює комплекс заходів, спрямованих на раціональне використання та збереження природних ресурсів регіону Карпат, а також на зменшення негативного впливу людської діяльності. Основні цілі включають раціональне використання природних ресурсів, збереження та відтворення екологічного середовища, запобігання надзвичайним ситуаціям, підвищення екологічної освіти місцевого населення та використання енергоефективних методів.

Заходи з охорони навколишнього середовища спрямовані на гармонійне функціонування природного та антропогенного середовищ: збереження природних ресурсів, повітря, водоймищ, зелених насаджень та тваринного світу. Містобудівельні підходи включають раціональне розташування будівель для забезпечення екологічної збалансованості.

Фізичні фактори впливу на природу, такі як шум, електромагнітне випромінювання та теплове забруднення, потребують спеціальної уваги. Для збереження екологічної рівноваги необхідно системно вивчати динаміку змін у природному та антропогенному середовищі.

Охорона атмосферного повітря, яка є важливим елементом у регіоні Карпат, включає постійний контроль параметрів повітряних мас, особливо з урахуванням зростання туристичного потенціалу та будівництва нових об'єктів. Важливо враховувати вплив будівництва на природу та використовувати природні матеріали для зменшення негативного впливу на довкілля, а також враховувати вітрові потоки та ландшафт у плануванні розміщення будівель.

4.1. Особливості природоохоронних заходів при будівництві готельно-ресторанних комплексів туристичних об'єктів Карпат

Починаючи від моменту з'явлення перших туристичних продуктів, спосіб суспільного життя ставав все більш мобільним та активним. Швидкий розвиток

туризму за останні п'ятдесят років порівнюється з промисловою революцією. З 1950 по 1996 рік кількість міжнародних туристичних перевезень збільшилася в чотири рази.

Цей швидкий розвиток туризму та будівництво рекреаційно-відпочинкових комплексів призвели до негативних змін у природному середовищі деяких регіонів. Забруднені пляжі, території з надмірним шумом, ерозією та збіднілим ландшафтом стали непридатними для відпочинку та рекреації, що свідчить про те, що туризм сам почав підривати свої власні основи існування. Відзначається поява нової системи поглядів на розвиток цієї галузі, яка передбачає зміну способу мислення людей. Деякими свідченнями цього зрушення в ментальності сучасних туристів є:

Зростання екологічної свідомості.

Збільшення досвіду в подорожах.

Підвищені вимоги до якості послуг.

Вибір мети подорожі з урахуванням власних уподобань [1, С. 23].

Вплив туристичного транспорту на природне середовище виявляється через викиди шкідливих газів, підвищення рівня шуму та будівництво нових інфраструктурних об'єктів. Викиди забруднюють повітря, призводячи до зникнення рідкісних видів рослин та переміщення диких звірів. Надмірний шум може викликати стрес та впливати на вегетативну і гормональну системи тварин.

Організація рекреаційно-відпочинкових комплексів найчастіше спостерігається в екосистемах великої природної цінності, таких як пляжі, річкові та озерні узбережжя, а також гірські області з чудовими пейзажами. Це призводить до серйозних наслідків для природи та її об'єктів. Забруднені стічні води від готелів, ресторанів та туристичних баз часто потрапляють у водойми, завдаючи значних збитків водному екосистемі та її мешканцям.

Туристичні заняття, такі як відпочинок на природі, ігри та товариські зустрічі, також мають свої негативні наслідки:

Витоптування та пошкодження рослин та ґрунту від вогнищ і відвідувачів, що відлякує звірів.

Винесення грибів, ягід та квітів.

Занесення органічних та неорганічних матеріалів, таких як харчові відходи та сміття, яке може впливати на екосистему.

Крім того, будівництво нових туристичних об'єктів призводить до вирубування лісів, руйнування ґрунту та загибелі багатьох видів тварин і рослин. Ці процеси не тільки порушують екологічну рівновагу, але і ускладнюють процеси самовідновлення природних територій при масовому напливі людей.

По-перше, на ділянках, які інтенсивно відвідують відпочиваючі, відбувається витоптування, ущільнення та руйнування лісової підстилки, її маса зменшується вдвічі і більше. Це призводить до пошкодження коренів і кореневищ рослин, які ростуть в підстилці або під нею. Ліси втрачають багато типових трав, а на їхньому місці з'являються бур'яни, включаючи корінні види, такі як проліски, ряст, анемони, купина та інші.

При витоптуванні також зменшується повітромісткість ґрунту. В результаті розширення території, використаної для будівництва рекреаційно-відпочинкових комплексів, збільшується навантаження на природний та історичний ландшафт.

Для зменшення негативного впливу туризму на природу важливо розміщати туристичні об'єкти з урахуванням екологічних вимог. Природоохоронні заходи повинні включати будівництво та експлуатацію очисних споруд, використання маловідходних технологій, розміщення та рекультивацію територій. Особливу увагу слід приділяти недопущенню неорганізованого авто-і мототуризму, що може призводити до серйозних наслідків для ґрунту, рослинності та водних ресурсів. Також слід враховувати екологічні вимоги при будівництві гольф-полів, оскільки ця форма розваг потребує значної кількості води та хімічних добрив, що може викликати дефіцит прісної води та негативно впливати на природне середовище.

Різні види туристичних занять мають різний вплив на навколишнє середовище, варіюючись від мінімального впливу, як у випадку серфінгу та ковзанярства на замерзлих водоймах, до максимального ступеня забруднення та знищення природи, яке може виникнути внаслідок масових рекреаційних заходів, ігор та зустрічей на природі, а також авто- і мототуризму [21, С. 342].

Під час проектування та будівництва об'єктів туристичної інфраструктури важливо здійснити ретельний аналіз їх впливу на навколишнє середовище на всіх етапах процесу, включаючи отримання будматеріалів і етап експлуатації готових об'єктів.

Бажання людей перебувати поблизу водойм, лісів та борів для відпочинку на природі потребує обдуманого архітектурної концепції, що враховує можливий вплив будівель на природне середовище. Забудова має враховувати створення охоронних зон від інженерних мереж, санітарних та протипожежних розривів, а також прибережно-захисних смуг озер у с. Шаян.

Для поліпшення екологічної ситуації важливо встановлювати заходи, такі як охоронні зони, які мають захищати від інженерних мереж, інфраструктурні лінії та автодороги. Робочий проект повинен враховувати погодження з відповідними службами, зокрема тими, які забезпечують постачання води, газу та електроенергії. У випадку розташування рекреаційно-відпочинкового комплексу в лісовій місцевості важливо здійснювати згоду з органами лісового господарства та департаментами туризму.

Це сприятиме не тільки створенню комфортного та екологічно безпечного оточення для відпочиваючих, але й допоможе у збереженні та відновленні природних ресурсів.

4.2. Пропозиції з охорони навколишнього середовища під час спорудження та готельно-ресторанного комплексу туристичного об'єкту с. Шаян Закарпатської області

Під час розробки проекту будівництва рекреаційної бази у с. Шаян Закарпатської області, необхідно уважно враховувати фактори, які можуть впливати на навколишнє середовище.

Згідно з положеннями Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», при розробці генеральних планів сільських, селищних і міських рад встановлюється режим використання природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища у приміських та зелених зонах. Це повинно здійснюватися за погодженням з місцевими радами, на території яких розташовані відповідні об'єкти, відповідно до законодавства України [16]. Тому важливо взаємодіяти та погоджувати проектні рішення з сільською радою с. Шаян Закарпатської області, де знаходиться туристична база.

У процесі розробки природоохоронних заходів під час будівельних робіт дотримуємося вимог розділу 8 «Ландшафтні та рекреаційні території» ДБН В.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій». Всі будівельно-монтажні роботи в зонах з обмеженим режимом господарської діяльності (території та об'єкти природно-заповідного фонду, охоронні зони, прибережні та лісові захисні смуги тощо) виконуються відповідно до визначених документів, які встановлюють статус цих територій, законів та кодексів України з охорони навколишнього середовища. Забезпечуємо дотримання вимог, що містяться у комплексному висновку державної інвестиційної експертизи проектної документації [2].

Наша команда ретельно враховує всі необхідні аспекти для створення екологічно збалансованої інфраструктури рекреаційної бази в Шаян Закарпатської області.

Запропоновані заходи з охорони навколишнього середовища під час будівництва рекреаційної бази включають:

Охорона та раціональне використання земельних ресурсів:

Компактне розташування проектного об'єкта та під'їзних шляхів до нього;

Вертикальне планування території для ефективного стоку води через зливні лотки;

Збір та тимчасове зберігання будівельних відходів з дотриманням санітарно-гігієнічних норм;

Використання твердого покриття для тротуарів і проїздів;

Спеціальне зняття та зберігання ґрунтового покриву для подальшого використання.

Охорона та раціональне використання водних ресурсів:

Централізоване водопостачання з лічильником використаної води;

Відведення дощових стоків до централізованої каналізації;

Встановлення локальних очисних споруд для очищення дощових стічних вод.

Охорона атмосферного повітря:

Раціональна організація повітрообміну в приміщеннях;

Дотримання умов зберігання будівельних матеріалів;

Регулярне прибирання території та централізований полив для запобігання пиловому забрудненню;

Озеленення території та санітарно-захисної зони.

Поводження з відходами:

Роздільне збирання відходів;

Систематичне вивезення харчових і господарсько-побутових відходів спецавтотранспортом.

Використання безпечних будівельних матеріалів:

Застосування традиційних місцевих та екологічно сертифікованих новітніх матеріалів;

Враховання екологічних аспектів при виборі будівельних матеріалів.

Проект враховує поєднання традиційних та сучасних матеріалів, здійснює розумне використання ресурсів та дотримання екологічних стандартів для створення екологічно збалансованої інфраструктури рекреаційної бази.

Реалізація запропонованих заходів, які будуть виконані під час будівництва бази відпочинку у с. Шаян Хустського району Закарпатської області сприятиме збереженню ландшафту, рослинного покриву, лісових насаджень, захисту від забруднення поверхневих і ґрунтових вод, атмосферного повітря.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Розвиток технологій, економіки і соціуму протягом ХІХ та ХХ століть значно змінив готельну індустрію. Подорожі, які раніше були доступні лише привілейованим верхнім класам, стали доступнішими для пересічних людей завдяки винаходу поїздів, автомобілів і соціальним покращенням, таким як відпустки та скорочений робочий день.

У другій половині ХХ століття економічний підйом в індустріальних країнах призвів до збільшення кількості подорожей серед широкого населення. Ріст багатства, зростання населення, урбанізація та зміни в демографії підвищили бажання подорожувати, що вплинуло на зростання туристичної та готельної індустрії.

Збільшений попит призвів до відкриття численних гостьових будинків, хостелів, мотелів та міжнародних готельних мереж, що обслуговували різні цільові групи за різними ціновими категоріями. Категоризація готелів різних типів (курортні, спортивні, готелі-казино, мотелі тощо) стала стандартною в індустрії гостинності.

Розширення міжнародних авіап перевезень ще більше збільшило популярність готельної та туристичної індустрії. Зниження вартості авіаквитків та поява «дешевих авіаліній» робили подорожі по всьому світу більш доступними.

Індустрія подорожей швидко адаптувалася до технологічного прогресу. Інтернет надав можливість клієнтам бронювати готелі, купувати авіаквитки та орендувати автомобілі онлайн, що викликало розквіт галузі. Технологічний прогрес увійшов у галузь, роблячи зміни щоденними, порівняно з тим, що залишалося незмінним протягом десятиліть.

Архітектура готелю чи готельного комплексу - це складне та багатогранне поняття, яке включає зовнішній вигляд будівель, їх внутрішнє планування, ландшафтну організацію території та внутрішнє декорування приміщень. Кожна складова важлива і самостійна, але лише в комплексі,

об'єднуючись в одне гармонійне ціле, вони стають завершеним художнім виразом, відповідним загальній ідеї готелю.

Архітектура відіграє ключову роль у формуванні іміджу готелів. Виразна архітектурна композиція стає тим важливим візуальним елементом, який першим і сильно вражає клієнта. Аналізуючи різноманіття сучасних готелів і готельних комплексів у всьому світі, можна визначити, що практично всі архітектурні напрямки знаходять відображення тут. Це пояснюється тим, що готель, як складний об'єкт, що об'єднує житло, місце харчування та розважальні функції, надає архітекторові можливість реалізувати новаторські ідеї та створити запам'ятовуваний образ.

Створення яскравого образу, а не просто будівлі, є основною метою проекту для замовника-інвестора. Важливо, щоб готель вписувався в існуючий контекст або природний ландшафт. Виразний дизайн, оригінальний інтер'єр, використання національних архітектурних особливостей та традиційних матеріалів створюють унікальну атмосферу – невід'ємну частину іміджу готелю.

При проектуванні готельно-ресторанного комплексу у с.Шаян архітектурно-планувальні рішення визначаються природно-кліматичними умовами, культурно-історичним контекстом регіону та його архітектурними традиціями. Застосування традиційних планувальних рішень і будівельних матеріалів у поєднанні з інноваційними ідеями дозволяє готельно-ресторанного комплексу продемонструвати національний колорит. Деталі в декорі та інтер'єрі, такі як мистецькі народні твори, раритетні місцеві меблі чи вироби ремісничої майстерності, завершують створення цілісного та такого, що запам'ятовується, образу комплексу на емоційному рівні.

Запроектований готельно-ресторанний комплекс у с. Шаян не лише забезпечує комфорт перебування туристів, але й здатний дивувати та залишати неперевершені враження, що сприяє його успішній конкурентній боротьбі на ринку.

Опрацювавши наявну літературу та дослідивши досвід та напрацювання вітчизняних на зарубіжних архітекторів пропонуємо впровадити зміни в рекомендації до проектування, реалізації та функціонування готельно-ресторанних комплексів туристичних об'єктів Карпат.

На етапі проектування готельно-ресторанних комплексів туристичних об'єктів Карпат виникає потреба у змінах у формулюванні завдань на проектування. Сучасне проектування стикається зі складними завданнями, які часто не можуть бути чітко сформульовані з самого початку і вимагають уточнень під час роботи над проектом. Проте основні вимоги та обмеження мають бути визначені на початковому етапі, враховуючи екологічні, гігієнічні та інші обмеження, встановлені нормативними актами та науковими дослідженнями. Важливою частиною є участь громадськості у обговоренні проектних пропозицій, що дозволяє уточнити завдання на основі вимог місцевих громад.

Інша група змін стосується передпроектного аналізу, включаючи поглиблене вивчення ландшафтно-урбаністичних та історико-культурних умов, а також естетики ландшафтів. Це вимагає додаткових завдань для архітектора на цьому етапі. Зростає увага до питань власності, правових аспектів, оцінки вартості земельних ділянок і територій, проблем участі місцевих мешканців, вимог переміщення в центр архітектурної діяльності людини. Ці вимоги варто враховувати на етапі передпроектного аналізу. Дані зміни стосуються всіх етапів передпроектного аналізу, включаючи розміщення, топографічно-планувальні та урбаністично-планувальні умови, історичні, функціональні, соціальні, економічні та інші характеристики.

Наступною групою змін є зміни в обґрунтуванні концептуальних положень архітектурно-планувальних рішень. Часто концепція розглядається як ескіз (перший варіант розв'язання завдання), що зводиться, як правило, до вирішення вузько прагматичних завдань будівництва й розвитку інфраструктури. При обґрунтуванні концепції слід формувати вектор та

пріоритетні напрями розвитку системи, визначати принципи розвитку та встановлювати макрохарактеристики проектних рішень.

Остання група методичних змін передбачає порівняння та вибір оптимального варіанту. На цьому етапі потрібно уточнити характеристики, визначені концепцією, та прив'язати їх до конкретних умов, встановлених меж системи, внутрішніх зв'язків та функціональних характеристик. Таким чином, формується композиція готельно-ресторанних комплексів туристичних об'єктів Карпат через поєднання їх елементів, зв'язків і відношень, при цьому забезпечуючи необхідні ефекти.

Дотримуючись таких правил, ми пропонуємо планувальне та архітектурно-просторове вирішення ресторанно-готельного комплексу у с. Шаяш Закарпатської області.

Використовуючи надбання регіональної архітектури Закарпаття, місцеві матеріали та кольорову гаму, а також враховуючи особливості ландшафту, пейзажі та наявність водних ресурсів ми запропонували об'єкт, який оптимально вписується в наявні рамки. При проектуванні врахована думка громади та замовника, а також новітні технології при спорудженні такого роду об'єктів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адаменко Я. Рекреаційні особливості. Природничі основи екологічного моніторингу Карпатського регіону. К., 1996. 29 с.
2. Балашова О.Ю., Вірченко П.А. Туристсько-рекреаційна діяльність, як ресурс розвитку територій локального рівня. *Регіон-2012: суспільно-географічні аспекти*: матеріали науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців з міжнародною участю, (м. Харків, 5-6 квітня 2012 р.) / гол. ред. колегії Л.М. Немець. Х.: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2012. С. 164-166.
3. Балашова О.Ю., Туристсько-рекреаційна діяльність. *Регіон-2012: суспільно-географічні аспекти*: матеріали науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців з міжнародною участю, (м. Харків, 5-6 квітня 2012 р.) / гол. ред. колегії Л.М. Немець. Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2012. С. 167-169.
4. Бандрівський М. Археологія Косівщини і суміжного з нею краю. *Старожитності Косівщини*. Івано-Франківськ, 1997. С. 63-82.
5. Бевз М. В., Проблеми регенерації заповідних територій історичних міст. *Вісник НУ «Львівська Політехніка»*. 2001. № 429. С. 150.
6. Білоконь Ю.М. Регіональне планування. Теорія і практика. К. : Логос, 2003. 246 с.
7. Борушак М. Проблеми формування стратегії розвитку туристичних регіонів: монографія. Львів: ІРД НАН України, 2006. 288 с.
8. Варакута О. Заболоцький Б. Система роботи з географічними картами. *Краєзнавство. Географія. Туризм*. 2006. № 16 (453). С. 4-15.
9. Габрель М.М. Просторова організація містобудівних систем. НАН України. Ін-т регіон досліджень. К.: ВД А.С.С., 2004. 400 с.
10. Гасюк Н. Розвиток туризму в Карпатському регіоні. Управління зовнішніх економічних зв'язків у туризмі Івано-Франківської обласної державної адміністрації. 2011. URL: http://www.tourism.gov.ua/files/news_karpaty/Ivan_Frankivschina.pdf (дата доступу: 11.02.2024).

11. Гетьман В.І. Курортно-рекреаційні системи Українських Карпат. *Український географічний журнал*. 1999. №3. С. 34-37.
12. Горбаль У. Рекреаційний потенціал, як об'єкт наукового аналізу в суспільній географії. *Вісник Львівського університету. Серія географічна*. 2007. Вип. 34. С. 52-55.
13. Горун В. В. Аналіз теоретико-концептуальних основ рекреаційного районування. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Серія : географія*. 2012. № 1 (випуск 31). С. 161-169.
14. Готель The Chedi Andermatt – Андерматт. URL: <https://the-chedi-ander-matt-hotel.hotelmix.com.ua/#lg=480011&slide=632332539> (дата доступу: 11.02.2024).
15. Гулич О. І., Гринів Л. С., Герасимчук Н. М. Методика формування стратегій сталого розвитку курортно-рекреаційних територій і туристичних центрів. НАН України, Інститут регіональних досліджень. Львів, 2007. 48 с.
16. Гуменюк Г. М., Загнибіда Р. Перспективи розвитку етнічного туризму на Прикарпатті. *Рекреаційний потенціал Прикарпаття: історія, сучасний стан, перспективи*. Вип. 2. Івано-Франківськ : Фоліант, 2010. С. 81-86.
17. Довбуш Ю. Я. Тенденції розвитку ринку рекреаційних послуг. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Львів, 2009. Т.2, № 649. Логістика. С. 50-63.
18. Довганич Я. Рекреація в Карпатському краї як профілююча галузь господарства. *Екологічні передумови розвитку рекреації на Гуцульщині: наук.-прак. конф.*. Яремче, 1996. С. 34-36.
19. Довгопол Н., Найпопулярніші серед українців гірськолижні курорти Європи. *Українська правда життя*. 2008. С. 10-12.
20. Дугчак С.В. Туристсько-рекреаційні ресурси ландшафтів. Чернівці: Видавничий дім «Родовід», 2014. 196 с.

21. Екологічна безпека збалансованого ресурсокористування в Карпатському регіоні: наукова монографія / за ред. О. М. Адаменка, Я. О. Адаменка. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2013. 368 с.
22. Зомковський А. ТОП-27 світових готельних брендів та мереж. Trips. 2023. URL: <https://trips.com.ua/ohlyady/top-27-svitovyh-hotelnyh-brendiv-ta-merezh/> (дата доступу: 11.02.2024).
23. Іванух Р. І., Жученко В. Г. Стратегічні проблеми розвитку рекреаційно-туристичного комплексу України. *Економіка України*. 1997. №1. С.65-70.
24. Калитюк В. А. Рекреаційно-туристичний комплекс в умовах ринку. Львів, 1999. 162 с.
25. Кобиліух В. Гуцульщина в праісторії та санскриті. *Історія Гуцульщини*. Чикаго. Львів, 2000. С. 8-52.
26. Коробейнікова Я., Долгополова Г. Рекреаційні ресурси Долинського району. *Національні природні парки: проблеми становлення і розвитку*. Яремче, 2000. С. 161-164.
27. Кравців В. С. Регіональна політика сталого розвитку гірських територій України: сучасний стан та напрямки вдосконалення. *Сталий розвиток Карпат та інших гірських регіонів Європи*. Ужгород, 2010. С. 21- 27.
28. Криворучко Ю. І., Король Є. І., Ігнатюк Н. О. Планувальна організація системи туристично-рекреаційної інфраструктури Верховинського району Івано-Франківської області. *Вісник національного університету «Львівська Політехніка»*. Львів: Видавництво національного університету «Львівська політехніка». 2007. № 585. 193 с.
29. Кузін М. О., Шульга Г. М. Моделювання процесу розподілу рекреаційних потоків. *Science and Education a New Dimension. Natural and Technical Sciences*, IV(12), Issue: 110, 2016. С. 7-9.
30. Левицький О. І. Садиби сільського зеленого туризму, як об'єкти зайнятості населення в Івано-Франківській області. *Науковий вісник Чернівецького університету: Географія*, 2013. Вип. 672-673. С. 133-136.

31. Ліманський А., Ружковський Я. Міжнародний туризм в епоху глобалізації. *Журнал Європейської економіки*. 2005. Т. 4 (3). С. 295-303.
32. Луцький Я. Історія туризму на Прикарпатті. *Джерела: науковометодичний вісник*. 1999. № 3. С. 16.
33. Мацкевий Л. Г., Могитич Р. І. Дослідник давньої архітектури Іван Могитич. *Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині*. 2008. № 12. С. 454-457.
34. Мацола В.І. Рекреаційно-туристичний комплекс України. Львів: Інститут регіональних досліджень НАНУ, 1997. 259 с.
35. Містобудування: довідник проектувальника / за ред. Т.Ф.Панченко. К.: Украрбудінформ, 2001. 192 с.
36. Павлов В. І., Черчик Л. М. Рекреаційний комплекс Карпат : теорія, практика, перспективи. Луцьк, 1998. 156 с.
37. Панченко Т. Ф. Туристичне середовище: архітектура, природа, інфраструктура: монографія. К. : Логос, 2009. 176 с.
38. Паньків Н. Туристичні ресурси та їх класифікація. Рекреаційна географія і туризм. *Наукові записки*. 2014. №2. С. 93-99.
39. Петришин Г. П., Іваночко У. І., Ідак Ю. В., Топилко С. І., Бойко Х. С., Соснова Н. С., Олешко Л. Б., Гнесь Л. Б. Історичні архітектурно-містобудівні комплекси: наукові методи дослідження: навч посібник / за ред. Г. П. Петришин. Львів: видавництво НУ «Львівська політехніка», 2006. 212 с.
40. Пілько А. Карпатський рекреаційний комплекс: сучасні особливості розвитку, проблеми ефективного використання. *Матеріали звіт.-наук. студ. конф. за 1998 р.* Івано-Франківськ, 1999. С. 20-22.
41. Подорожі в Українські Карпати: збірник / упоряд. і вступна стаття. М.А. Вальо; худож. В.В. Ковальчук. Львів: Каменяр, 1993. 279 с.
42. Посацький Б. С., Харчук Х. Р. Урахування культурної спадщини у генеральному плані міста-курорту Трускавця. *Містобудування та територіальне планування: Наук.-техн. збірник* / Відп. ред. Осетрін М.М. Київ: КНУБА, 2003. Випуск №10. С. 162-170.

43. Смадич І. П. Ресурсний потенціал в архітектурній організації рекреаційного простору гірських районів Івано-Франківської області/ І.П. Смадич: Scientific and practical edition: Denmark, 18 July 2014. Publishing Center of The International Scientific Association «Science & Genesis». Copenhagen, 2014. С. 100-108.

44. Смадич І. П., Юрчишин Г. М. Народна культура в архітектурній організації туристично-рекреаційного простору українських Карпат. *Містобудування та територіальне планування: наук.-техн. збірник*. К.: КНУБА, 2012. Вип. 46. С. 666-674.

45. Смадич І.П. Власні методики дослідження, використані при дослідженні архітектурно-просторового потенціалу нових видів рекреації в Карпатському регіоні. Сучасні проблеми архітектури та містобудування: Наук.-техн. збірник. К.: КНУБА, 2014. Вип. 37. С. 274-280.

46. Смадич І.П. Принципи формування рекреаційного простору з включенням нових видів рекреації. *Містобудування та територіальне планування. Наук.-техн. збірник*. К.: КНУБА, 2015. Вип. 55. С. 380-386.

47. Смадич І.П. Систематизація нових видів рекреації та їх місце в структурі галузі. *Містобудування та територіальне планування. Наук.-техн. збірник*. К.: КНУБА, 2014. Вип. 53. С. 496-502.

48. Трибун П. Рекреаційні зони Івано-Франківської області: їх стан і перспективи розвитку. *Геокол. України: зб. наук. праць*. К., 1993. С. 97-99.

49. Хайман Е. Скрипт в Архітектурі. Архітектор, як режисер-програміст. публ. Для конф. «Взаємовплив архітектури і культури»/ («Іконниковське читання – 2008»). URL: <http://www.myarchipress.com/archives/2008/02/03/324>. (дата доступу: 11.02.2024).

50. Хосі (рьокаґан). Вікіпедія. 2023. URL: [https://uk.wikipedia.org/w/index.php?title=Хосі_\(рьокаґан\)&oldid=38198342](https://uk.wikipedia.org/w/index.php?title=Хосі_(рьокаґан)&oldid=38198342) (дата доступу: 11.02.2024).

51. Черкес Б. Функція та ідентичність громадських просторів у пострадянській час. *Досвід та перспективи розвитку міст України : зб. наук. пр.* К. : Діпромісто, 2005. С. 44. Вип. 8. С. 65-71.

52. Шулик В.В. Методичні проблеми формування регіональних рекреаційних систем (на прикладі Полтавської області): дис. на здобуття наук. ступеня канд. архітектури: 18.00.01 «Теорія архітектури та реставрація пам'яток архітектури». Х., 2001. 172 с.

53. Шулик В.В. Методологічні основи формування рекреаційних систем в Україні / Дисертація на здобуття доктора архітектури, Полтава, 2008. 340 с.

54. Шумахер П. Параметризм – новий глобальний стиль для архітектури і міського дизайну. Лондон, 2008. *ADArchitectural Design – Digital Cities*. 2009. Вип. 79. № 4, 06/08.

55. Юрчишин Г. М. Вплив етнографічних чинників на архітектурну організацію рекреаційного простору Гуцульщини : дис. канд. архітектури за спец. 18.00.01 «Теорія архітектури та реставрація пам'яток архітектури» / Галина Миколаївна Юрчишин. Львів., 2006. 182 с.

56. Юрчишин Г.М. Дослідження ландшафтно-просторової організації рекреаційної системи Прикарпатської Гуцульщини. *Містобудування та територіальне планування*. К: КНУБА, 2006. Вип. 23. С. 365-369.

57. Юрчишин Г.М. Історична складова у формуванні рекреаційного простору на Гуцульщині. *Містобудування та територіальне планування*. К.: КНУБА, 2005. Вип. 21. С.347-359.

58. A brief history of the hotel industry – Customer Alliance. Customer Alliance. URL: <https://www.customer-alliance.com/en/resources/article/hotel-industry/> (дата доступу: 11.02.2024).

59. Alp'hotel Or Lodji Hotel. Archipelago“. *Archipelago*. Abgerufen. 2021. URL: <https://archipelago.be/en/news/alphotel-a-little-piece-of-belgium-at-the-foot-of-the-alps/> (дата доступу: 11.02.2024).

60. Alpine architecture & design. URL: <https://chat.openai.com/c/ed55b573-b22c-4ab6-9b78-a581b974dfc1> (дата доступу: 11.02.2024).

61. Graubünden gets a new centre of tourism in Dieni/Sedrun. Andermatt Swiss Alps AG plans Dieni Resort with 1,800 beds. URL: <https://www.ander-matt->

swissalps.ch/en/news/graubuenden-gets-a-new-centre-of-tourism-in-dieni-sedrun-anderematt-swiss (дата доступа: 11.02.2024).

62. How Andermatt Swiss Alps is drawing a new generation of visitors. URL: <https://www.lux-mag.com/anderematt-swiss-alps-frame-alma/> (дата доступа: 11.02.2024).

63. Jencks Ch. 13 Propositions of Post Modern Architecture. *Theories and Manifestoes of Contemporary Architecture*. Chichester, 1997. P. 131-132.

64. Joseph Giovannini, Zaha Hadid: Thirty Years of Architecture: monographs, New York.-Thames & Hudson Architecture. 2011. 198 с.

65. Linda Benkő Alpine lodges redeveloped. URL: <https://www.ubm-development.com/magazin/en/hotel-icaro-by-modus-architects-gently-remodelled/> (дата доступа: 11.02.2024).

66. Milka. URL: <https://www.hotelmilka.si/> (дата доступа: 11.02.2024).

67. The brothels of Pompeii. Pompeii Tours. URL: <https://www.pompeiiitours.it/attractions/brothels-of-pompeii/> (дата доступа: 11.02.2024).

68. The colours and atmospheres of the Alpine landscape inspire the interior design of the 5-star Falkensteiner Hotel Montafon. URL: <https://www.floornature.com/colours-and-atmospheres-alpine-landscape-inspire-interior-de-17566/> (дата доступа: 11.02.2024).

69. The First «Grand» Hotel. London Metropolitan Archives. URL: <https://famoushotels.org/news/the-first-grand-hotel> (дата доступа: 11.02.2024).

70. UNESCO World Heritage Centre. Prehistoric sites and decorated caves of the VÉZÈRe Valley. URL: <https://whc.unesco.org/en/list/85/> (дата доступа: 11.02.2024).